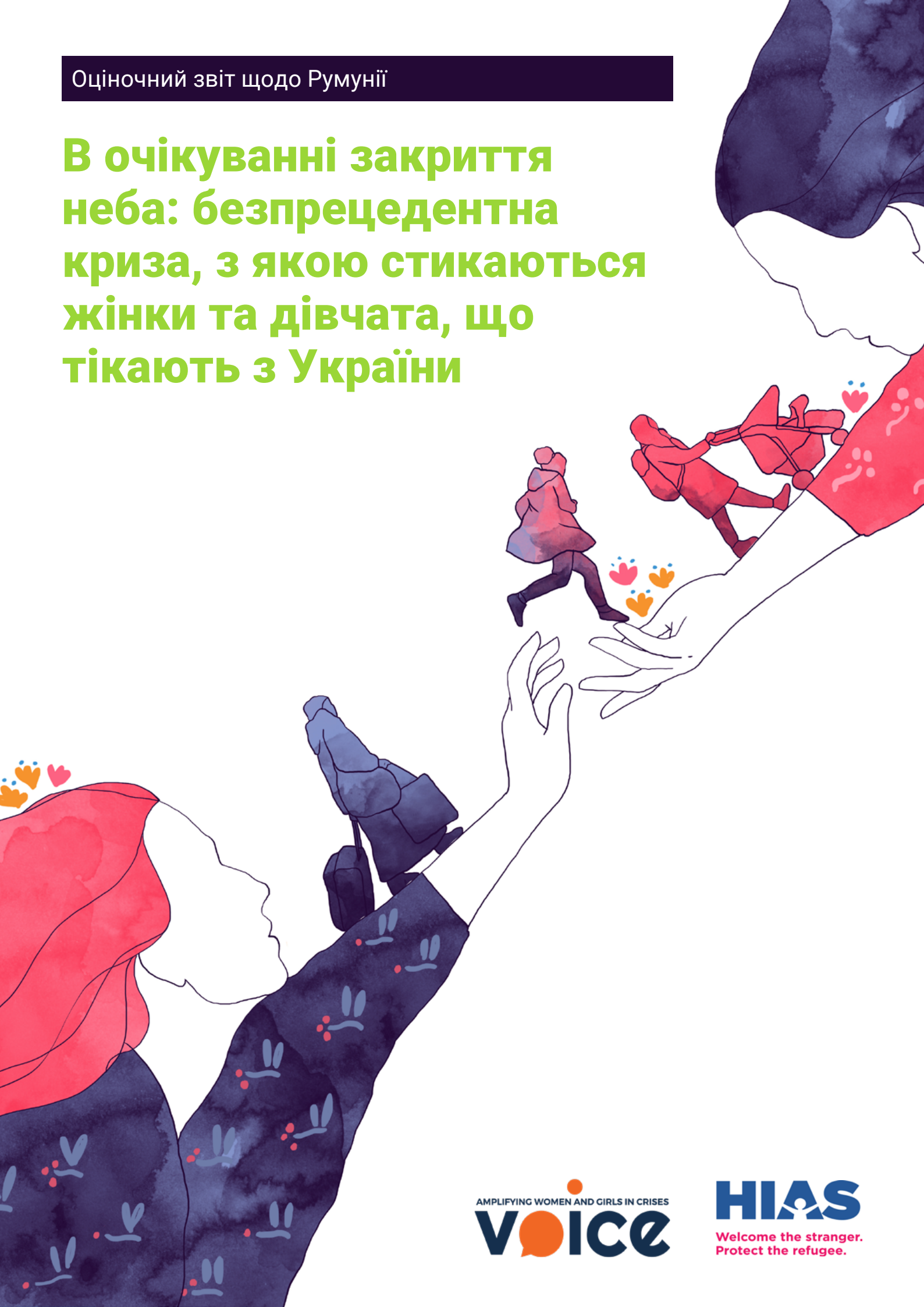

В очікуванні закриття неба: безпрецедентна криза, з якою стикаються жінки та дівчата, що тікають з України

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

— Зміст

I.	АНОТАЦІЯ	4
▶	Рекомендації для Румунії	8
II.	ОГЛЯД СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ	11
A.	Партнерство заради підтримки організацій із захисту прав жінок	12
B.	Проведена робота	13
C.	Обмеження	14
III.	ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РУМУНІЮ	15
A.	Надзвичайна гуманітарна ситуація у Румунії	16
B.	Поширеність ГЗН у Румунії та наявна законодавча база	17
C.	Система охорони здоров'я в Румунії	19
IV.	РЕЗУЛЬТАТИ	20
A.	Потреби і ризики жіночих організацій, груп та колективів	21
B.	Ризики торгівлі людьми	23
C.	Притулки, постійне житло та ризики нестачі продовольства	25
D.	Відсутність грошової допомоги, засобів до існування та доступу до гідної роботи	27
E.	Відсутність доступу до достовірної інформації	29
F.	Послуги в сфері репродуктивного здоров'я та ГЗН	30
G.	Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка	31
H.	Подвійна дискримінація вразливих верств населення	31
V.	РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ	32
1.	Забезпечити ґендерно-чутливі заходи гуманітарної допомоги, що підтримують жіночі рухи в регіоні	33
2.	Виконати зобов'язання щодо локалізації, передавши повноваження організаціям, очолюваним жінками	36
3.	Усунути прогалини в захисті жінок і дітей	41
4.	Покращити доступ до послуг першочергової необхідності	45
VI.	ДОДАТКИ	52

I. Анотація

Попри активну підтримку біженок з України з боку держави та приватних осіб, без урахування гендерного аспекту неможливо задовольнити базові потреби та забезпечити захист вимушено переміщених осіб (ВПО) та громад, які приймають їх у Румунії. Уповноважені органи, зокрема міжнародні неурядові організації (МНУО) (international non-governmental organizations, INGOs) та Організація Об'єднаних Націй (ООН), досі не виконують своїх глобальних зобов'язань щодо впровадження заходів з надання гуманітарної допомоги на місцевому рівні. Ці зобов'язання передбачають створення системних механізмів, які б дозволили залучати жінок та дівчат до планування, дали б їм змогу очолювати процеси, пов'язані з наданням їм гуманітарної допомоги, та враховували б їхні думки щодо процесів на всіх етапах гуманітарних програм.¹ За

¹ Цикл оперативного управління (ЦОУ) (Operational Management Cycle, OMC) заходами при надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з біженцями, або цикл гуманітарних програм (ЦГП) (Humanitarian Programme Cycle, HPC) при надзвичайних ситуаціях, пов'язаних із внутрішньо

деякими винятками, цільове фінансування охорони сексуального і репродуктивного здоров'я (СРЗ) (sexual and reproductive health, SRH) й послуг із запобігання насильству над жінками і дівчатами (ННЖД) (violence against women and girls, VAWG) не було реалізовано. Замість багаторічного гнучкого фінансування, якого потребують місцеві організації, очолювані жінками та дівчатами, ці ключові групи, що й так перевантажені завданнями, змушені ганятися за грантами, які покривають витрати лише на період від одного до трьох місяців. Тож їм доводиться виконувати гуманітарну роботу, до якої вони не підготовлені,² що зрештою заважає їм реалізовувати свої основні завдання.

переміщеними особами, охоплює низку дій, що допомагають здійснювати підготовку, керування та надання гуманітарної допомоги. В ньому окреслено відправні точки для роботи з жінками та дівчатами і в їхніх інтересах на кожному етапі й в усіх кластерах/робочих групах.

² Ми маємо визнати, що міграційна криза не є чимось новим у регіоні, беручи до уваги переміщення населення, викликане попереднім конфліктом в Україні у 2014 році, і масштабне переміщення населення через конфлікт у Сирії в 2015 році.

Під час збройного конфлікту завжди швидко зростає рівень насильства чоловіків над жінками і дівчатами (ННЖД) (violence against women and girls, VAWG), який залишається високим протягом тривалого часу й після завершення бойових дій. Як і інші країни, що межують з Україною, Румунія наразі переживає безпрецедентну кризу біжен_ок, більшість з яких складають жінки і діти, які змушені тікати через війну. Заходи, яких вживають для протидії гендерно зумовленому насильству, наразі є абсолютно недостатніми. Організації із захисту прав жінок (Women's rights organizations, WROs) в Румунії реагують на потреби вимушено переміщених жінок і дівчат від початку війни. Ці місцеві ініціативи мають найбільшу компетенцію для планування, створення та впровадження необхідних креативних рішень. Місцеві організації мають комплексні стратегії, які можуть цілковито задовольнити потреби біжен_ок за умови забезпечення гнучкого фінансування та конкретної технічної підтримки, необхідної для надання критично важливих послуг із запобігання гендерно зумовленому насильству (ГЗН) (gender-

based violence, GBV) в контексті міграційної кризи. Означені організації просять визнати їх досвід та надати необхідне фінансування, що дозволить їм використовувати наявні знання у подоланні цієї кризи, продовжуючи надавати необхідну допомогу в тому числі й румунським жінкам та дівчатам.

Натомість все йде за звичною схемою: нерівноправні вертикальні відносини між компетентними місцевими організаціями та ініціативами та міжнародними гуманітарними організаціями. Така схема завжди виявляється неефективною для жінок та дівчат, навіть за власними стандартами цих організацій.³ З жінками та дівчатами не радяться під час розробки схеми надання їм допомоги, а організації із захисту прав жінок залишаються відстороненими від гуманітарних координаційних структур, і при цьому від них очікують, щоб вони виконували якомога більше роботи за мінімального або й зовсім відсутнього додаткового фінансування. Представниці VOICE вже бачили розгортання цього сценарію під час реакції міжнародної гуманітарної спільноти на COVID-19, коли сектор гуманітарної допомоги, незважаючи на свої зобов'язання щодо постраждалого від кризи населення, перешкоджав жінкам і дівчатам у реалізації їхнього права на участь, консультації та послуги, а в окремих випадках ще й зі свого боку піддавав їх насильству.⁴

³ В тому числі Велика угода та Основні зобов'язання щодо жінок і дівчат, прийняті в рамках Всесвітнього саміту з гуманітарних питань; Стандарти, розроблені в рамках реалізації проекту «Сфера»; Рекомендації Міжвідомчого постійного комітету (МПК) (IASC GBV Guidelines) щодо ГЗН; Мінімальний початковий пакет послуг (МППП) (Minimum Initial Services Package, MISP) тощо.

⁴ Прагнемо зробити світ кращим: Феміністська оцінка підтримки організацій, які очолюють жінки та дівчата, з боку системи гуманітарної допомоги під час пандемії COVID-19. VOICE, 2021, <https://voiceamplified.org/voice-research-report-we-must-do-better/>

Крім того, ініціативам та організаціям, які грають життєво важливу роль в гуманітарному просторі, подекуди бракує досвіду дій у кризових ситуаціях,⁵ а саме диференційованих знань щодо протидії ГЗН і широкого досвіду з питань захисту. Таким організаціям рекомендується залучати експерт_ок для керування й впровадження заходів щодо запобігання ГЗН та виконання інших нормативних актів, політик і стратегій щодо захисту, а також ретельно розглянути й інтегрувати відповідні рекомендації, сформульовані за результатами оцінювання, які представлені у цьому звіті.

Завдяки новому партнерству між VOICE і HIAS та в рамках оцінювання шести країн у регіоні, представниками VOICE проведено 10-денне експрес-оцінювання в Румунії з метою виявлення потреб жінок і дівчат, які постраждали від війни в Україні, а також потреб організацій із захисту прав жінок та груп, що надають допомогу постраждалим від кризи. Організації із захисту прав жінок та вимушено переміщені жінки повідомили про високий ризик торгівлі людьми, відсутність доступу до засобів існування та грошової допомоги, а також про недостатній доступ до отримання надійної інформації та послуг.

Крім того, за результатами оцінки були виявлені занепокоєння щодо захисту, пов'язані з сексуальною експлуатацією та аб'юзом (СЕА) (sexual exploitation and abuse, SEA) та неприйнятними умовами проживання (що нерідко підвищує ризик трудової експлуатації). Загалом, особи, які живуть у Румунії, не мають доступу до послуг у сфері запобігання ГЗН, послуг репродуктивної медицини, психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСР) (mental health and psychosocial

support, MHPSS), а також до юридичних послуг та інформації. Крім цього, ром_ки та ЛГБТКІА+ зіштовхуються з додатковими небезпеками та дискримінацією.

У вимушено переміщених жінок вичерпуються фінансові ресурси, при цьому в більшості з них досі немає постійного доступу до грошової допомоги та прийнятних умов проживання. Це загрожує катастрофою, яку можна уникнути. Надання комплексної та доступної грошової допомоги може запобігти цілій низці проблем із безпекою, з якими стикається більшість жінок — трудова експлуатація, втягнення до секс-роботи, використання в якості об'єкта торгівлі людьми або СЕА.

Місцеві організації, які миттєво мобілізувалися та допомагали з першого дня війни, вичерпали свої ресурси і працюють понад можливостей без достатнього фінансування, адже кошти на основні програмні потреби в рамках кризової допомоги майже не надаються. Більшість центрів ледве зводять кінці з кінцями, покладаючись на щедрі пожертвування, яких стає все менше, а також на працю персоналу та волонтер_ок. На момент проведення цього оцінювання чимало організацій намагалися отримати або вже отримували від МНУО кошти для допомоги біжен_кам, але, за їхніми твердженнями, це фінансування супроводжується надто суворими обмеженнями щодо використання й здебільшого відповідає міжнародним пріоритетам, а не місцевим потребам.

Жінки та діти – це відображення кризи ВПО, і саме вони перебувають на передовій у цьому конфлікті. Криза вимагає відповідних заходів, орієнтованих на задоволення місцевих потреб, за допомогою яких жіночі правозахисні організації мали б змогу впливати на процес надання гуманітарної допомоги.

⁵ До таких діячів та організацій належать приватні підприємства, міжнародні комерційні організації та інші міжнародні підрядники.

Рекомендації для Румунії

КЛЮЧОВІ РЕЦИПІЄНТИ

 Агентства Організації Об'єднаних Націй (ООН)	 Європейський Союз (ЄС)	 Уряди приймаючих країн	 Уряд України
 Феміністська філантропія/ Феміністичні фонди	 Держави-донори	 Місцеві неурядові організації (місцеві НУО)	 МНУО (Міжнародні неурядові організації)

- **Надавати необмежене середньо- та довгострокове фінансування організацій із захисту прав жінок та організаціям, що спеціалізуються на наданні послуг з протидії ґЗН для ВПО та громад, що приймають біжен_ок. Переконавшись, що ці кошти можуть бути використані в рамках основних мандатів, а не надавати короткострокове фінансування лише на реалізацію потреб ВПО.⁶ Фінансування має здійснюватися з урахуванням податкових реалій Румунії, які передбачають податок у**

⁶ Це загальна рекомендація, що міститься у всіх доповідях, але її виділено тут, оскільки це одна з пріоритетних проблем, зазначених у Румунії.

розмірі 45% від заробітної плати, що дозволить організаціям виплачувати конкурентоспроможну заробітну плату.

- Підтримувати румунські організації у підвищенні кваліфікації волонтер_ок, нарощуючи їх потенціал у сфері протидії ГЗН, торгівлі людьми та боротьби з експлуатацією, а також надаючи їм компенсацію, коли це можливо.⁷

⁷ Це загальна рекомендація, що міститься у всіх доповідях, але її виділено тут, оскільки це одна з пріоритетних проблем, зазначених організаціями із захисту прав жінок у Румунії.

- Створювати та фінансувати безпечні простори, де жінки можуть збиратися, налагоджувати соціальні зв'язки та безпечно розповідати про ризики небезпек, зокрема про сексуальне та домашнє насильство. Забезпечити, щоб у рамках інформаційно-просвітницької роботи пріоритет надавався жінкам, які мешкають в приватних помешканнях, оскільки такі місця можуть стати первинною точкою доступу до постраждалих або тих, кому загрожує насильство.

- Надати доступ до особистих комплексних психосоціальних послуг, особливо тих, що пов'язані з протидією торгівлі людьми, допомогою при травмах, а також доступ до інших необхідних послуг. Ці послуги повинні надавати фахів_ці, які пройшли спеціальне навчання для надання підтримки під час надзвичайних ситуацій. Розвивати технічний потенціал постачальників послуг з надання психологічної допомоги при травмах/кризах для задоволення невідкладних

потреб вимушено переміщених жінок та дівчат.

- Систематизувати послуги письмового, усного перекладу та супроводу, а також зробити їх широко доступними, – це дозволить покращити доступ до базових послуг, включаючи реєстрацію, харчування, житло та психосоціальну підтримку

- Поліпшити доступ та супровід для отримання безкоштовної та комплексної медичної допомоги, послуг з охорони репродуктивного здоров'я та протидії ГЗН для ВПО у Румунії.

- Надавати постійну підтримку НУО, які керують притулками, оскільки вони є основним засобом захисту осіб, що піддаються підвищеній загрозі та ризику експлуатації. Систематизувати підтримку довгострокового, безпечного та постійного житла/притулку для ВПО.

- Систематизувати надання грошової допомоги шляхом комплексного підходу до захисту, з урахуванням особливих ризиків та вразливості жінок і дівчат.

- Удосконалювати та просувати інформаційні сайти, зокрема <https://dopomoha.ro/>, для ефективного обміну інформацією з ВПО. Використовувати наявні мережі, через які ВПО обмінюються інформацією, – неформальні канали, наприклад, групи у Facebook та чати у Telegram, – для поширення достовірної та важливої інформації.

II. Огляд системи оцінювання

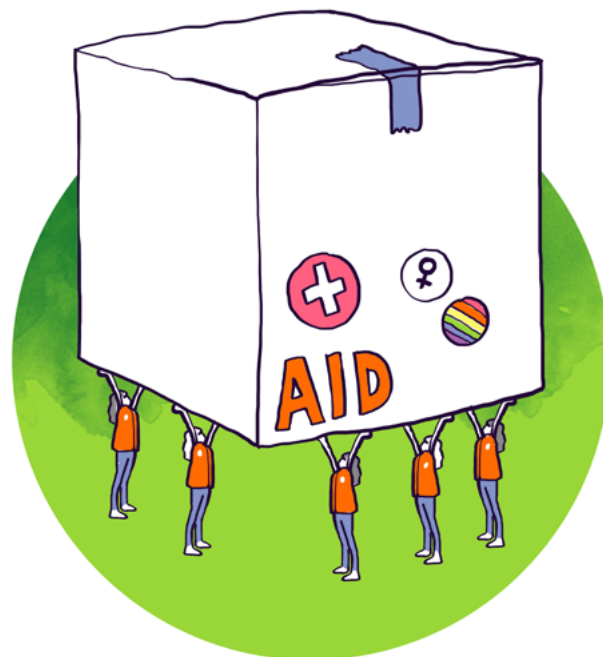
А. Партнерство заради підтримки організацій із захисту прав жінок

VOICE та HIAS⁸ мають спільну концепцію підтримки організацій із захисту прав жінок і жіночих груп у всьому регіоні, спрямовану на надання гуманітарної допомоги Україні.

Мета партнерства полягає в тому, щоб допомагати організаціям із захисту прав жінок, місцевим організаціям громадянського суспільства (ОГС) (civil society organizations, CSOs) та ініціативам сформувавши чітку концепцію надання гуманітарної допомоги, яка визнає та враховує виключний вплив гуманітарної кризи на жінок, дівчат та інші різноманітні вразливі групи. Дуже важливо, щоб гуманітарні дії – як у масштабах України, так і на регіональному рівні – ґрунтувалися на досягненнях у сфері ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок, здобутих українськими та регіональними активіст_ками із захисту прав жінок, а також очолюваними жінками групами та ОГС.

Крім надання прямої підтримки місцевим організаціям, HIAS та VOICE разом продовжуватимуть відстоювати необхідність підтримки організацій із захисту прав жінок за допомогою нецільових кризових фондів.

⁸ HIAS — міжнародна єврейська гуманітарна організація, що надає життєво важливі послуги біженцям та особам, які шукають притулку, та вже понад 130 років допомагає вимушено переміщеним особам знайти дах над головою, безпеку та сприятливі можливості. Сьогодні HIAS працює у більш ніж 17 країнах і реагує на війну в Україні через свої основні програми в таких галузях, як економічна інтеграція, психічне здоров'я та психосоціальна підтримка, правовий захист, а також запобігання випадкам ґ'ЗН та реагування на них з акцентом на насильство щодо жінок та дівчат, а також осіб, що ідентифікують себе як ЛГБТК(IA+).

Про VOICE

VOICE вважає, що гуманітарний сектор має виконати свою обіцянку щодо захисту жінок та дівчат, і що самі жінки та дівчата мають очолити цю революцію. Наразі ми стикаємося з одним із найстаріших і найпоширеніших у світі порушень прав людини: насильством над жінками і дівчатами (ННЖД). Ми кидаємо виклик традиційним та неефективним методам боротьби з ННЖД у надзвичайних ситуаціях гуманітарного характеру, застосовуючи перевірений ресурс, який критично мало використовується, — лідерство самих жінок і дівчат.

Підхід VOICE, що ґрунтується на практиці захисту прав жінок, пропонує щось нове та необхідне у боротьбі задля припинення ННЖД. Ми працюємо над створенням світу, в якому дівчата та жінки є беззаперечними лідерками в питаннях розробки та впровадження рішень щодо викорінення насильства — як у своїх власних громадах, так і у владних інституціях. Кінцевою метою VOICE є збільшення прямого фінансування місцевих жіночих організацій та їх підходів, спрямованих на подолання насильства.

Ми допомагаємо задовольняти потреби організацій, очолюваних жінками та дівчатами, в дедалі більшій кількості країн, включаючи Афганістан, Бангладеш, Колумбію, Угорщину, Ірак, Молдову, М'янму, Пакистан, Польщу, Румунію, Словаччину, Південний Судан, Сирію, Україну, США, Венесуелу та Ємен.

В. Проведена робота

Підхід VOICE до цієї цього оцінювання ґрунтується на передовій міжнародній практиці та зосереджений на підтримці організацій із захисту прав жінок, визначених через нашу мережу. Наша увага до організацій із захисту прав жінок обумовлена визнанням того, що ці організації завжди першими реагують і реагуватимуть на кризові ситуації, а також мають найбільш креативні та своєчасні рішення щодо усунення ризиків для жінок і дівчат.

Експертна група VOICE провела 10 днів у Румунії, де проводила це експрес-оцінювання, під час якого основну увагу було зосереджено на потребах жінок та дівчат, які постраждали від війни в Україні, а також потреб організацій із захисту прав жінок, ОГС та груп реагування на надзвичайну ситуацію.⁹

⁹ Загальна система оцінювання була розроблена та реалізовувалася командою активістів та практиків зі Східної Європи та України, які займаються питаннями ННЖД та захистом прав жінок, досвідченими технічними спеціалістами з ґендерно зумовленого насильства у надзвичайних ситуаціях (ГЗННС) (gender-based violence in emergencies, GBViE), спеціалістами з медицини конфліктів/фельдшерами, експертами з охорони статевого і репродуктивного здоров'я (СРЗ) (sexual and reproductive health, SRH), спеціалістами та активістами ЛГБТК(ІА+), спеціалістом зі стабілізації з урахуванням наявності психологічної травми, членами керівництва VOICE, у тому числі виконавчим директором та директором з питань реагування у надзвичайних ситуаціях. Ця динамічна команда об'єднала міжнародний, регіональний та місцевий

В рамках оцінки були проведені наступні інтерв'ю з ключовими інформаторами (ІКІ) (key informant interviews, KIIs), фокус-групові дискусії (ФГД) (focus group discussion, FGDs) та спостереження на місцевому рівні:¹⁰

► **28 КІІ з:** 3 державними соціальними працівницями; 1 посадовою особою місцевого самоврядування; 6 вимушеними переселенками з України (з Одеси, Харкова та Маріуполя); 8 НУО, що надають послуги з боротьби з ННЖД/захисту; 3 НУО, що надають послуги з боротьби з насильством над жінками і дівчатами (VAWG) або ЛГБТК(ІА+); та 7 зустрічей з представницями організацій ООН, МНУО та донорами

► **2 ВПО:** 1 із 3 вимушено переміщеними жінками з України, а також 1 із 7 вимушено переміщеними жінками з України

► **6 спостережень на місцевому рівні:** у 5 центрах для біжен_ок (зокрема, розмови з керівництвом), а також в 1 державному транзитному центрі, який ще не використовується.

Вся надана інформація визнана конфіденційною для забезпечення

досвід, знання мов та глибокі зв'язки з Україною та Східною Європою на основі багаторічної роботи VOICE у регіоні, а також специфічного та унікального досвіду експертної групи.

¹⁰ Питання стосувалися таких сфер дослідження: проблеми жінок і дівчат під час перетину кордону та під час поїздки; проблеми загальної безпеки в місцях поточного перебування; дискримінація, якої зазнали або свідками якої стали конкретні групи; ризики ГЗН щодо жінок і дівчат (в тому числі сексуальна експлуатація та насильство); наявність і доступність можливостей та послуг; грошова допомога, розподіл коштів, доступ до коштів та розміри наявних фінансових ресурсів; притулки та приватне житло і пов'язані з ними ризики й проблеми; юридична документація та доступ до юридичних послуг; доступ до медичних послуг, включаючи послуги з охорони сексуального та репродуктивного здоров'я, таких як клінічне ведення станів після зґвалтування, абортів, до- та післяпологової допомоги; доступ до хорошої та гідної роботи; відсутність мовного бар'єру в рамках надання існуючих послуг.

дотримання принципу «не нашкодь». На основі оцінювання команди вдалося сформувати чітке розуміння ризиків ННЖД в рамках надання кризової допомоги та їхнього зв'язку з доступом до базових послуг.

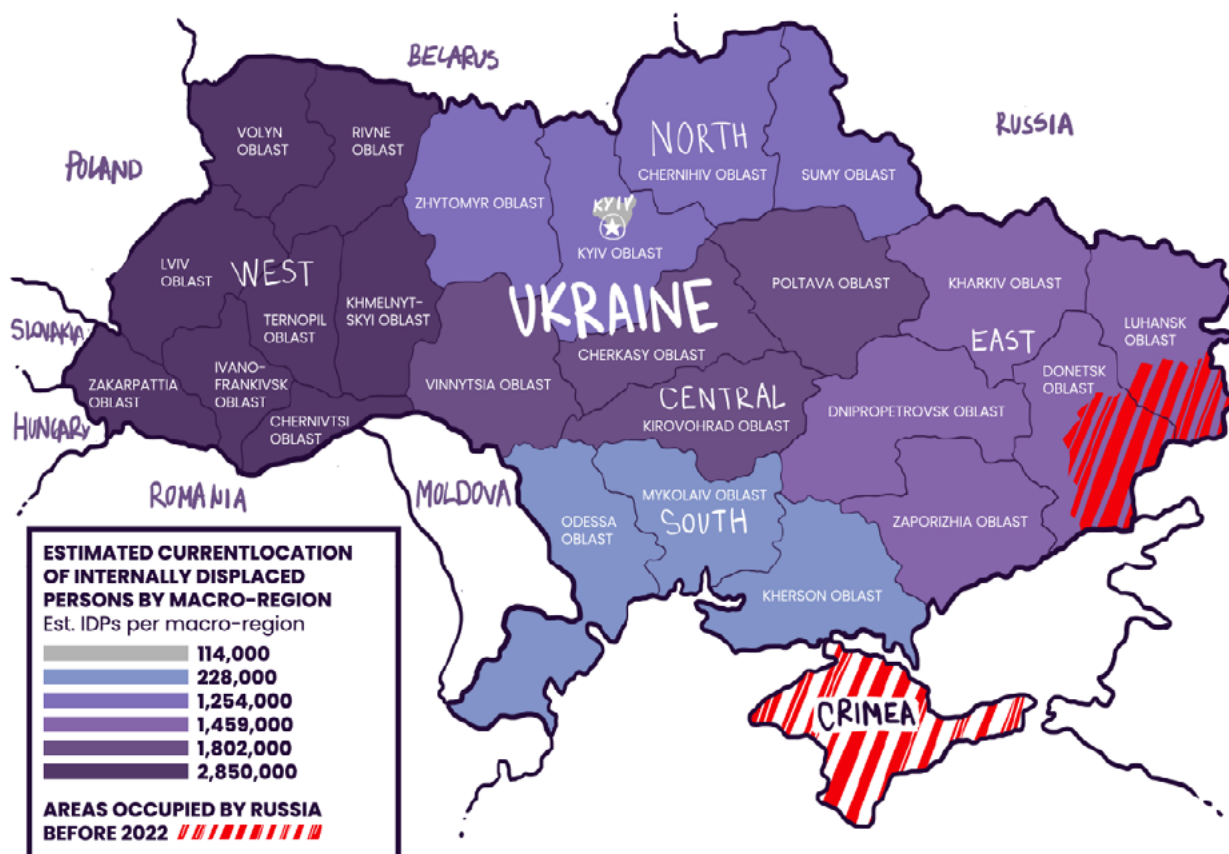
С. Обмеження

Це було лише експрес-оцінювання потреб, а не комплексна оцінка ризиків і потреб, оскільки необхідно було швидко зібрати дані в умовах складного та мінливого середовища. Були певні обмеження в часі та проблеми безпеки й захищеності. Цей підхід базувався на дотриманні етичних аспектів, що іноді призводило до того, що інтерв'ю та обговорення не проводилися. У

багатьох випадках рівень видимої травми був такий, що ставити різні питання щодо захисту було б неетично. Зрештою, в Румунії було складно отримати інформацію, і хоча офіційні цифри та дані були триангульовані, знайти послідовні та надійні джерела інформації було практично неможливо.

Під час інтерв'ю в п'яти сусідніх з Україною країнах (Угорщина, Польща, Румунія, Молдова та Словаччина) вимушено переміщені українські жінки часто не хотіли ділитися інформацією чи «скаржитися» і натомість висловлювали вдячність за надану підтримку. У зв'язку з цим постає питання: можливо, жінки розповідали не про всі випадки насильства та ризики виникнення насильства, з якими вони зіткнулися.

Карта України

III. Довідкова інформація про Румунію

А. Надзвичайна гуманітарна ситуація у Румунії

Станом на 15 травня 2022 року понад 919 000 вимушено переміщених осіб (ВПО), переважно україн_ок, в'їхали до Румунії,¹¹ і близько 80 000^{12,13} залишилися в країні. Уряд і громадянське суспільство Румунії рішуче відреагували на ситуацію та надали всебічну підтримку під час безпрецедентної кризи.

¹¹ УВКБ ООН. «Портал оперативних даних». Ситуація щодо ВПО з України/ Ukraine Refugee Situation, 16 травня 2022 року, <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

¹² Roșu, Iulia. "Câți Ucraineni Au Rămas În România, de La Începutul Războiului, Din Cei Peste 700.000 Care Au Intrat În Țară" *Libertatea*, 14 квітня 2022 р., www.libertatea.ro/stiri/cati-ucraineni-au-ramas-in-romania-de-la-inceputul-razboiului-4084795. Доступ отримано 28 квітня 2022 р.

¹³ Міністерство внутрішніх справ не надає оновлених відомостей про кількість осіб, які перебувають у Румунії. Останні дані датуються станом на 14 квітня 2022 року.

Незважаючи на недоліки та суперечності у правозастосуванні, вживаються системні зусилля щодо надання ВПО безпечного притулку, захисту від торгівлі людьми та доступу до послуг у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСР).

Проте основні зусилля громадянського суспільства щодо захисту та надання базових послуг фінансуються недостатньо або не фінансуються взагалі. Організації із захисту прав жінок, ОГС та агентства Організації Об'єднаних Націй (ООН) висловили серйозне занепокоєння тим, що приплив ВПО до Румунії збільшиться, а скорочення приватних пожертвувань ускладнить збереження поточного рівня підтримки. Незважаючи на те, що уряд реагує на кризу на національному рівні, значну частину відповідальності було покладено на місцеві ради, і невідомо, чи є у них бюджет або інші ресурси для надання допомоги.

Реагування залишається не послідовним, збір інформації не систематизований, не деталізований і не відбувається своєчасно, оскільки надання послуг переходить від режиму надання допомоги в умовах надзвичайної ситуації до середньо- та довгострокового планування.

Загалом Румунія вважається транзитною країною для біженців з України, і ті, хто має можливість і ресурси, зазвичай переїжджають в інші країни Європи. Через відмінності у мовах ті, хто залишився в Румунії, стикаються з труднощами при отриманні базових послуг, а також при взаємодії з державними службовцями, пошуку роботи та отриманні освіти.¹⁴

Є невідна непослідовність в процедурі отримання статусу тимчасового захисту (СТЗ) (temporary protection status, TPS) для ВПО. Наприклад, ВПО повідомили, що отримати доступ до СТЗ вдалося легко і відносно швидко у Сучаві, тоді як у Яссах та Бухаресті процес подання заяви був дуже довгим та трудомістким. Група також чула, що державні соціальні працівники місцевого реєстраційного центру дезінформували жінок стосовно того, коли вони можуть подати заяву.

Хоча громадян_ки України з 16 років мають право виїжджати за кордон без супроводу, українські ВПО віком 16 та 17 років вважаються в Румунії неповнолітніми без супроводу, яким необхідний офіційний дозвіл від батьків або опікун_ок. Їх селять окремо у спеціальних державних притулках, а румунські посадові особи на кордоні допомагають зв'язатися з батьками для перевірки, після чого молоді ВПО можуть продовжити свою подорож.

¹⁴ Офіційною державною мовою в Румунії є румунська, якою розмовляє 90 % населення. Окрім цього, етнічні меншини розмовляють іншими мовами, зокрема, угорською, ромською, німецькою та турецькою.

В основному, ВПО повідомляли, що відчували себе в безпеці при перетині кордону і не мали труднощів з румунською владою. Ще одним показником відносного рівня відчуття безпеки під час перетину українсько-румунського кордону є кількість жінок, які перетинають кордон між двома країнами туди і назад для пошуку роботи або для відвідування родичів-чоловіків, які не можуть виїхати.

В. Поширеність ГЗН у Румунії та наявна законодавча база

Загальний контекст ґендерно зумовленого насильства (ГЗН) в Румунії є складним. У період з 2003 по 2021 рік було вдосконалено законодавство з питань запобігання ГЗН та надання допомоги постраждалим.^{15,16} Проте вимоги щодо обов'язкової звітності залишаються нечіткими, і невідомо, чи існує юридичне зобов'язання медичного персоналу та правоохоронців повідомляти про сексуальне насильство.

23 травня 2016 року Румунія ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (також відому як «Стамбульська конвенція»),

¹⁵ Săsărman, Mihaela, et al. *Raport de Monitorizare a Serviciilor Existente Pentru Victimele Violenței Domestice Și Agresori În Vederea Realizării Unei Hărți Naționale*. Centrul Filia, Asociația Transcena, Asociația Anais, Asociația E-Romnja, Asociația Front, 2021, https://violentaipotrivaafemeilor.ro/wp-content/uploads/2022/04/RAPORT-SERVICII_VIF.pdf

¹⁶ До деяких важливих законів належать: Закон № 25/2012, який запроваджує охоронні ордери; Постанова № 6/2015, відповідно до якої створюється Департамент рівних можливостей; Закон № 351/2015, який визначає строк отримання охоронного ордеру до 72 годин; Закон № 106/2020, який визначає кібернетичне насильство як форму насильства; та Закон № 146/2021, який передбачає електронний моніторинг агресорів під час судових та кримінальних процедур.

вона набула чинності 1 вересня того ж року.¹⁷ Згідно з Конвенцією, Румунія зобов'язана впровадити механізми захисту та підтримки для протидії насильству над жінками, зокрема створити достатню кількість притулків для потерпілих від ГЗН, зокрема від домашнього насильства, заснувати кризові центри для жертв сексуального насильства, запустити безкоштовні цілодобові гарячі лінії та впровадити програми психологічної та медичної допомоги. Проте протягом останніх років у Румунії зростає неприйняття Конвенції, а випадки домашнього насильства частішають. Організації стверджують, що це зумовлено не фактичним збільшенням кількості випадків, а тим, що все більше постраждалих повідомляють про них до органів влади.¹⁸ «Я розглядаю це як «позитивний момент», - сказала одна з представниць організації із захисту прав жінок, - оскільки це означає, що більше жінок звертаються із заявами».

COVID-19 погіршив ситуацію з ГЗН у Румунії в кількох напрямках.¹⁹ Кількість випадків будь-яких форм ГЗН за перші 6 місяців 2021 року була вищою, ніж за той самий період 2020 року.²⁰ Через карантинні

обмеження жінки були змушені залишатися в одному будинку зі своїми кривдниками, що призвело до зростання насильства в сім'ї. Співробітни_ці Національної агенції із забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків заявили, що з березня по жовтень 2020 року вони отримали 1394 дзвінки з повідомленнями про випадки домашнього насильства.²¹ Під час ізоляції жертви не могли отримати доступ до судової та соціальної допомоги або медичного лікування, а більшість консультацій мали проводитися онлайн або за допомогою телефону, тому жінки з обмеженим доступом до Інтернету не могли скористатися цими послугами. Незважаючи на зростання кількості випадків ГЗН, організації із захисту прав жінок стверджують, що вони не отримали додаткового фінансування від донорів, і наразі вони не отримують жодного фінансування від уряду Румунії.

Румунія є однією з основних країн походження постраждалих від торгівлі людьми, вчиненої з метою сексуальної та трудової експлуатації, у Європі. В 2011 році було створено Національне агентство з боротьби з торгівлею людьми (National Anti-Trafficking Agency, ANITP), яке очолило національні заходи реагування, організувало навчання навичкам розслідування випадків торгівлі людьми, виявлення жертв та надання допомоги для поліції, соціальних працівни_ць, трудових інспектор_ів та співробітни_ків прикордонних служб. ANITP також співпрацювало з впливовими установами, зокрема, з Румунською православною церквою для підвищення поінформованості щодо заходів запобігання та захисту. У 2020 році 72 % виявлених жертв були жертвами торгівлі людьми, вчиненої

¹⁷ «Таблиця підписів та ратифікації Договору 210». Портал Ради Європи, 14 травня, 2022 р. www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=210. Доступ отримано 14 травня 2022 р.

¹⁸ Săsărman, Mihaela, et al. Raport de Monitorizare a Serviciilor Existente Pentru Victimele Violentei Domestice Și Agresori În Vederea Realizării Unei Hărți Naționale. Centrul Filia, Asociația Transcena, Asociația Anaïs, Asociația E-Romnja, Asociația Front, 2021.

¹⁹ Alexandru, Adela, et al. *Experiențele Femeilor În Timpul Pandemiei. Starea de Fapt Și Recomandări Pentru Măsuri Post-Criză Sensibile La Gen*. Centrul Filia, Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați, 2021, https://coronavirus.centrulfilia.ro/wp-content/uploads/2021/01/Raport_Online.ro-1.pdf

²⁰ Rețeaua pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor. *Împreună Pentru Siguranța Femeilor: Proiect de Intervenție Multidimensională Împotriva Violentei de Gen*. 2021, <https://violentaîmpotrivaefemeilor.ro/impreuna-pentru-siguranța-femeilor-proiect/>. Доступ отримано 20 квітня 2022 р.

²¹ Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați - ANES. "Sună la linia telefonică națională destinată victimelor violenței domestice." Facebook, 3 листопада 2020 р., www.facebook.com/egalitatedesanse/posts/1830346667121967. Доступ отримано 20 квітня 2022 р.

з метою сексуальної експлуатації, і майже 50 % з них були дітьми. Згідно доповідей, зусиллям уряду зі зміцнення правопорядку перешкоджають причетність чиновників низького рівня до торгівлі людьми, недоліки в роботі правоохоронних органів, прогалини у знаннях, недостатній обсяг послуг, що надаються постраждалим, а також недостатнє фінансування неурядових організацій (НУО).

С. Система охорони здоров'я в Румунії

До війни інфраструктура охорони здоров'я Румунії займала останнє місце в Європі за сукупним потенціалом та якістю медичної допомоги. Незважаючи на значні покращення, що відбулися останніми роками, зокрема, нещодавне відкриття дитячого онкологічного центру в Бухаресті, багато громадян_ок стикаються з нерівністю в галузі охорони здоров'я та проблемами доступу до медичної допомоги²². Хоча уряд почав дозволяти міжнародним неурядовим організаціям (МНУО) та НУО надавати медичну допомогу, орієнтовану на ВПО, невідкладна допомога все ще надається переважно в рамках наявної системи. При дефіциті персоналу, який до війни становив 30 %, приплив ВПО посилює існуючу нерівність у сфері охорони здоров'я, що, зі свого боку, збільшує ризик експлуатації та відсутності доступу.²³

В Румунії діє система відкритих аптек, що теоретично дозволяє ВПО продовжувати користуватися послугами українських

постачальників, проте незрозуміло, чи знають про це ВПО і чи користуються вони цією можливістю. Багато ВПО заявили, що, за необхідності, користуються безкоштовними послугами державних служб екстреної допомоги. Проте ліки не безкоштовні, і більшість ВПО не могли дозволити собі придбати їх за рецептом, незважаючи на те, що загалом ціни на медичні препарати в Румунії низькі. Система охорони здоров'я в Румунії запровадила (можливо, тимчасово) нові шляхи надання акушерської, педіатричної, первинної та онкологічної допомоги для ВПО; такі заходи відсутні в сусідніх країнах і можуть бути невідомими або не зовсім доступними для ВПО. Є багато загальної інформації, але дуже мало конкретики і ясності щодо того, як саме ВПО можуть отримати доступ до медичного обслуговування, і багато хто користується послугами відділень невідкладної допомоги, оскільки вони безкоштовні. Проте один із керівників притулку сказав, що СТЗ є необхідним для реєстрації у сімейного лікаря, тому невідомо, чи можливо отримати ці послуги без СТЗ. Хоча на сайті dopomoha.ro є гаряча лінія українською та англійською мовами, під час проведення оцінки не було виявлено жодного ВПО, який би знав про цей номер або про спеціальні послуги.

²² Телвелл, К. «5 фактів про охорону здоров'я в Румунії». *The Borgen Project*, 5 серпня 2020 р., <https://borgenproject.org/healthcare-in-romania/>. Доступ отримано 20 квітня 2022 р.

²³ Румунія: Медичні установи по типу 2020 р. *Statista*, липень 2021 р., www.statista.com/statistics/1139381/romania-health-care-units-by-type/. Доступ отримано 20 квітня 2022 р.

IV. Результати

Організації із захисту прав жінок та вимушено переміщені жінки повідомили, що їх найбільше турбує наступне: торгівля людьми; проблеми захисту, пов'язані з наданням притулку та відсутністю постійного житла; відсутність доступу до засобів існування та грошової допомоги; недостатній доступ до надійної інформації; обмежений доступ до послуг у сфері протидії ґЗН, а також до послуг репродуктивної медицини та ПЗСП; дискримінація щодо ром_ів та ЛГБТК(ІА+) спільноти.

– сказала представниця однієї з НУО. «Незрозуміло, чи хочуть вони працювати з нами». Такі організації (особливо ті, що надають послуги у сфері протидії ґЗН) вже зазнають величезного навантаження внаслідок пандемії COVID-19.

«Ми зверталися до конкретних агентств ООН і ... поки що жодних [результатів]». «Ми підтримуємо з ними [ООН] зв'язок, вони знають про нашу роботу. Вони бачили центр. Але, якщо це можливо, будь ласка, скажіть їм, що нам потрібні ресурси, ми вже просили й не отримали відповіді»

— Місцева організація із захисту прав жінок

А. Потреби і ризики жіночих організацій, груп та колективів²⁴

В країні широко представлені румунські організації із захисту прав жінок та НУО – вони в перших рядах і ще до прибуття міжнародних організацій відреагували на кризу із першого дня її виникнення, надаючи ВПО допомогу, притулок і транспортування. Однак ці організації потребують ключової підтримки та гнучкого фінансування для продовження цієї роботи. Через шість тижнів після початку кризи вони все ще перебували в очікуванні фінансування та підтримки від великих міжнародних та мультилатеральних донорів, хоча їх часто відвідували донори, які високо цінували їхню роботу. «Жодна з великих організацій не вийшла на зв'язок»,

²⁴ Експертна група провела ґрунтовні обговорення з жіночими організаціями, а також з організаціями, що займаються питаннями ґЗН та гендерного захисту, ЛГБТК(ІА+) та феміністськими організаціями. На жаль, можливості зустрітися з профільними ромськими організаціями або організаціями, які надають конкретну допомогу людям з обмеженими можливостями/особливими потребами або людям похилого віку не було, хоча деякі організації надавали підтримку таким людям.

Гранти, отримані до цього часу, були меншими, цільовими, орієнтованими на конкретні проекти та зосередженими на ВПО, через що НУО залишилися без основних коштів, необхідних для підтримки

загальної життєздатності їхніх організацій. На використання значної частини наявних коштів накладені обмеження, що позбавляє НУО можливості самостійно визначати, як найкраще реагувати на швидкозмінні потреби ВПО. Як сказала керівниця однієї з організацій із захисту прав жінок: «Мені потрібні реальні ресурси, і мені потрібна свобода у витрачанні коштів, адже потреби змінюються».

Наймання нових працівни_ць для реалізації обмежених за часом проєктів також створює додаткове навантаження на вже наявний персонал і суперечить культурі більшості організацій, що базується на інвестуванні в персонал на довгострокову перспективу. Крім того, організації зазначили, що висококваліфіковані та досвідчені співробітни_ці з меншою вірогідністю претендуватимуть на короткострокові посади, що може погіршити загальну якість послуг, які ці організації можуть надати. Одна з директорок організації із захисту прав жінок покаржилася, що фінансова допомога від міжнародних фондів часто не покриває значних загальних витрат організацій через 45% податок на прибуток із заробітної плати в Румунії. Інша директорка НУО зазначила, що її організація не в змозі запропонувати співробітницям конкурентоспроможну заробітну плату, і це ускладнює пошук та перепідготовку кваліфікованих працівни_ків.

Багато НУО скаржаться на трудомісткі процеси подачі пропозицій та заявок, а також на адміністративний тягар складання звітності для донорів, через що персоналу доводиться витрачати дорогоцінний час на виконання цих обов'язків. Директорка організації із захисту прав жінок, що займається питаннями ГЗН, говорячи про подання заявок до різних фондів, сказала: «Погляньте на всі ці стоси паперів. Раніше я була експерткою із запобігання ґендерному

насилльству, тепер я експертка з паперів». Інша керівниця НУО пояснила:

«[Це] величезна, просто колосальна кількість паперової роботи; обсяг звітності, яку потрібно надавати, просто шалений. Як це пояснити? Ви [донор] даєте мені 1000 леїв (250 USD) на придбання плити, і щотижня ми повинні звітувати про неї. Потім ми повинні заходити в будинки людей і фотографувати їх, поки вони роблять вигляд, що готують або посміхаються. Це вже питання особистого характеру. Хотілося б, щоб донори це розуміли. Спасибі, що вислухали; це ще одна річ, [яку донори не роблять].»

З погляду стабілізації, фінансування проєктів, орієнтованих на ВПО, може викликати невдоволення місцевих вразливих верств населення, які й надалі потребують підтримки цих організацій. «Всі надають допомогу біжен_кам, – сказала одна місцева мешканка, – і ніхто не допомагає моїм дітям». Організації із захисту прав жінок стурбовані проблемою забезпечення фінансування їхньої основної роботи з підтримки румунських жінок та вразливих верств населення; багато хто з них покладається на кошти приватних донорів або міжнародні гранти, які зараз направлені виключно на фінансування заходів з надання допомоги ВПО. Багато хто говорить, що коштів вистачає лише на те, щоб покрити необхідний мінімум програмних заходів, але немає фінансування для розширення діяльності у сферах, які, на їхню думку, є критично важливими для просування необхідних інноваційних програм протидії ГЗН.

Відсутність довгострокового фінансування, складні бюрократичні процедури й те, що організації із захисту прав жінок вважають браком уваги й довіри з боку донорів, змушують організації працювати на межі їхніх можливостей та посилюють вигорання персоналу. «Ми терапевтки, ми розуміємося у питаннях догляду за собою, у нас просто немає часу», – сказала одна з керівниць організації із захисту прав жінок. «Ми сподіваємось викроїти трохи часу для відпочинку під час великодніх свят. Це буде наша перша відпустка».

На рівні уряду в перший день війни під координацією прем'єр-міністра було створено оперативну групу з прийняття рішень високого рівня. Також існує оперативна робоча група за назвою «Українська комісія», яка здійснює нагляд за роботою залучених міністерств. Представни_ці ОГС, МНУО, агентства ООН та приватні сторони теоретично входять в обидві структури, але на практиці, замість того, щоб займатися інтеграцією та співпрацею, НУО повідомляють, що ці паралельні структури лише забирають

дорогоцінний час, проводячи наради, які дублюють одна одну.

Місцеві групи хочуть, щоб ООН нарощувала потенціал румунських НУО, аби вони могли очолювати роботу з надання допомоги ВПО, а не фінансувала МНУО, які переманюватимуть співробітни_ць румунських ОГС та підриватимуть їхній потенціал. «Питання в тому, хто виконуватиме роботу через шість чи сім місяців», – зауважила одна з керівниць румунської НУО. Співробітни_ці УВКБ ООН, будучи приголомшеними масштабами кризи, повідомили про бажання співпрацювати з тими, хто бере участь у заходах реагування на неї. Така співпраця вимагає термінового сталого фінансування з боку ООН або інших установ для підтримки місцевих організацій, які надають необхідні послуги. Якщо міжнародне гуманітарне співтовариство та донори продовжать чинити опір місцевим реаліям, заходи реагування не зможуть забезпечити надання життєво важливих послуг для жінок, дівчат та ЛГБТК(ІА+) спільноти.

В. Ризики торгівлі людьми

Торгівля людьми з метою сексуальної та трудової експлуатації становить велику загрозу безпеці на кордоні Румунії та за його межами. Уряд, а також деякі організації із захисту прав жінок та ОГС роблять кроки щодо систематизації боротьби з торгівлею людьми та експлуатацією шляхом реєстрації волонтер_ів, організацій, а також тих, хто надає послуги з транспортування. Сьогодні уряд надає транспорт у різні центри та міста, і це підвищує рівень захисту; однак такі зусилля не завжди узгоджуються на різноманітних прикордонних пропускних пунктах. Процедура реєстрації не

передбачає перевірки біографії, і, як повідомила одна волонтерка на кордоні в Сиреті, її просто запитали, чи вона розмовляє російською або українською мовою, а потім видали перепустку на роботу. Організаційна структура ОГС проводить щотижневі наради для координації зусиль та вирішення проблем, але в цієї групи немає механізму підзвітності; в одному випадку це завадило повідомити про зареєстрованого як волонтера чоловіка, який був помічений за тим, що просив маленьку дитину «поцілувати його в губи» в обмін на печиво. Без постійного забезпечення безпеки на кордоні потенційні торговці людьми мають легкий доступ до потенційних жертв. Одна людина, яка працює на кордоні, розповіла, що до неї підійшов невідомий чоловік і сказав, щоб вона «привела йому трьох жінок-біженок» для перевезення.

Кілька опитаних організацій із захисту прав жінок повідомили про занепокоєння з приводу того, що неповнолітні без супроводу наражаються на високий ризик торгівлі людьми. Деякі діти були направлені з українських дитячих будинків до румунських установ соціального захисту дітей; ці діти перетинали кордон різними шляхами, і не завжди вдається перевірити, чи вони в безпеці.

«Ми хвилюємося за дітей, які перетнули кордон з дядьками, тітками, бабусями та дідусями, і за дітей, які втікали у супроводі своїх вчител_ок чи тренер_ок. Багатьох із них впустили в країну в перші дні конфлікту, і їхні особи досі не встановлені»

— Представниця організації із захисту прав жінок

Співробітни_ки одного з центрів наголосили на гострій необхідності безпосереднього та частого залучення жінок до обговорень питання торгівлі людьми, оскільки жінки стають все більш уразливими до витончених спроб торгівлі людьми.²⁵ Було наведено приклад чоловіка, який просував себе через соціальні мережі як представника американської асоціації акушерів-гінекологів та пропонував надати притулок 10 вагітним жінкам. Одна біженка запросила його до притулку, в якому діяли серйозні заходи безпеки та реєстрації. Зрозумівши, що йдеться про спробу торгівлі людьми, керівниця центру намагалась відмовити жінок, а ті наполягали на тому, що хочуть поїхати з ним. Керівниця відправила з ними соціального працівника, і виявилось, що в запропонованому житлі не було жодних запасів, Інтернету, лише порожні кімнати та телевізор. Усвідомивши, що відбувається, жінки повернулися до притулку. Інший приклад: у центр прийшов чоловік, який запропонував поселити 14 дітей у віддаленому будинку в горах. Про обох цих чоловіків було повідомлено до органів влади.

Зважаючи на те, що волонтер_ки надають потужну підтримку та виявляють щедрість, їм часто вдячні за надання транспортних послуг, житла тощо. Завдяки такому висвітленню в ЗМІ, торговець людьми може видати себе за ще одну безкорисливу людину, яка надає прихисток і підтримку. Залежність уряду та НУО від волонтер_ів також є серйозним ризиком, оскільки волонтер_и не завжди проходять перевірку чи навчання.

²⁵ Керівниця заявила, що більшість жінок просто не вірять, що вони можуть стати мішенню для торговців людьми.

У реєстраційному офісі, де жінки можуть стояти в черзі годинами, команда звернула увагу на людей, які, ймовірно, видавали себе за волонтерів, та просили біженок надати особисті дані та інформацію. Це свідчить про необхідність надання професійних послуг, ретельної перевірки персоналу, забезпечення перекладач_ками та супроводу. Одна експертка із боротьби з торгівлею людьми сказала: «Я бачу потенційну загрозу торгівлі людьми всюди». Ризик експлуатації та торгівлі людьми також є значним і за кордоном, особливо в приватному житті для ВПО, як описано нижче.

Докладаються значні зусилля щодо надання вичерпної інформації про ризики торгівлі людьми та доступ до базових послуг за допомогою розповсюдження листівок, інформаційних плакатів та веб-сайту dopomoha.ro. Однак такий обсяг інформації може бути приголомшливим, особливо коли людина перебуває у стані шоку чи травми. Крім того, торгівля людьми ведеться витончено, з використанням достовірних історій, реклами у соціальних мережах та прямих звернень. У декількох випадках лише завдяки зусиллям жінок на місцях, які безпосередньо втрутилися в ситуацію, вдалося запобігти спробам торгівлі людьми.

За словами представниць організацій із захисту прав жінок, незважаючи на те, що в транзитних центрах є письмова інформація про те, як розпізнати торгівлю людьми, без постійного надання психосоціальних послуг та послуг із захисту жінки та дівчата залишаються вразливими. Жінкам необхідно постійно відвідувати спеціалізовані консультації, на яких вони б могли отримати вичерпну інформацію щодо цілої низки питань захисту, з якими вони стикаються. Це дуже важливо для зниження ризику насильства, якого зазнають жінки та дівчата.

С. Притулки, постійне житло та ризики нестачі продовольства

В Румунії існує 3 різні типи притулків/ транзитних пунктів: повністю державні пункти (не відвідувалися експертною групою); спільні пункти, керовані державою та НУО (відвідувалися); повністю приватні пункти (відвідувалися). Гібридна модель уряду-НУО переважно спирається на послуги, досвід та фінансування/ пожертвування афілійованої НУО. Урядова підтримка надається на місцевому рівні, причому участь місцевих органів влади варіюється; у більшості випадків НУО зазначали, що підтримка місцевих органів влади обмежується наданням фізичного приміщення, при цьому НУО керують операціями (зокрема, оплатою комунальних послуг, Інтернету тощо), надають базові послуги та забезпечують фінансування за рахунок донорів, пожертвувань або своїх поточних резервів.²⁶ Це велике навантаження на НУО, які також відповідають за безпеку та добробут ВПО протягом невизначеного проміжку часу. Більшість центрів ледве зводять кінці з кінцями, покладаючись на щедрі пожертвування, які скорочуються, а також на працю персоналу та волонтер_ок.

Більшість опитаних НУО мали досвід роботи з вразливими групами і в сфері захисту, а також вживали надійних безпекових заходів. Деякі з них могли полегшити доступ до психосоціальної підтримки за наявності перекладач_ки, а також допомогти з

²⁶ Помітним винятком стала місцева рада міста Сібіу, яку місцева НУО запросила взяти участь у розмові з експертною групою з питань надання допомоги ВПО. В цілому, склалося враження, що місцева рада та громадянське суспільство координують спільні дії для задоволення цілого ряду потреб ВПО.

реєстрацією та отриманням медичної допомоги. Склалось враження, що кейс-менеджмент та шляхи перенаправлення були доступні невеликій кількості організацій із захисту прав жінок, які вважають себе вторинними допоміжними службами по підтримці притулків. Однак ці організації також повідомили про труднощі у наданні послуг через відсутність кваліфікованих та професійних перекладач_ок.

Найбільш актуальним питанням, пов'язаним із наданням притулку, є формування плану забезпечення стабільного, безпечного та постійного житла в середньо- та довгостроковій перспективі. Всі НУО висловили занепокоєння з приводу того, що ВПО здебільшого селяться у приватних помешканнях, де неможливо легко перевірити їхній добробут та існує ризик експлуатації, ГЗН та торгівлі людьми. Існують заходи щодо перевірки господар_ів, що реєструються на сайті dopomoha.ro, а також передбачені невеликі штрафи для господар_ів, які не дотримуються вимог.²⁷ Деяких ВПО було поінформовано про те, як отримати допомогу та повідомити про господар_ів, які порушують закон, але активістки стверджують, що цих заходів недостатньо. Багато хто з ВПО, які знаходять житло через чати та за допомогою "сарафанного радіо", виявляються повністю незахищеними, якщо стикаються з агресивним господарем. Уряд пропонує господар_ям компенсацію за проживання та харчування, якщо вони зареєструються, але немає жодної гарантії, що їжа дістанеться ВПО. Одна з вимушено переміщених жінок закликала супроводжувати україн_ців до житла, щоб переконатись, що його місцезнаходження та побутові умови є прийнятними, а також відповідають вимогам

безпеки.²⁸ Це показує, наскільки важливо почути безпосередньо від жінок, як краще знизити ризики, пов'язані з експлуатацією та зловживаннями, а також як захистити їх від насильства.

ВПО повідомили, що знайшли житло за допомогою волонтер_ів на прикордонних пунктах пропуску або через особисті контакти, групи в Facebook (наприклад «Українці в Румунії») та Telegram-чати, які залишаються основними джерелами отримання інформації для новоприбулих. Деякі з них скористалися сайтом dopomoha.ro та подібними платформами для пошуку житла, але звернули увагу на відсутність опису пропонованого житла. Деякі квартири, які пропонуються на цих платформах, виявилися непридатними для дітей, і, як згадувалося вище, деякі пропозиції житла можуть бути прикриттям для торгівлі людьми та аб'юзу.

Нині, за оцінками, понад 80 % ВПО розміщуються у приватних помешканнях. НУО поділилися своїми побоюваннями, що з початком туристичного сезону деякі власники чи власниці можуть захотіти здати свої квартири в суборенду клієнт_кам, які платитимуть за помешкання гроші, і це може призвести до того, що біжен_ки будуть змушені покинути ці приватні квартири, не

²⁸ Dopomoha.ro – це офіційний веб-сайт, який було створено спеціально для того, щоб детально інформувати ВПО про їхні права та про те, як скористатися послугами, і цей сайт згадується у всіх плакатах, брошурах та інших матеріалах, що надаються ВПО. Попри це лише близько 30-50 % опитаних ВПО знали про цей сайт або відвідували його для отримання інформації. Члени експертної групи вільно розмовляють англійською, румунською, українською та російською мовами, які також доступні на сайті dopomoha.ro. Хоча група вільно володіє декількома мовами, їй довелося перевіряти ще раз деякі дані на сайті, які не були зрозумілі, зокрема, що стосуються СТЗ і доступу до різних базових послуг, і вона досі не впевнена на 100 % у тому, що правильно розуміє цю інформацію. Це лише змушує ВПО покладатися на чати та інформацію, яка передається з вуст у вуста, може бути недостовірною та збільшуватиме залежність від господарів.

²⁷ Уряд Румунії опублікував на сайті dopomoha.ro дані про штрафи у розмірі 100-300 леїв (20-75 доларів США).

маючи достатньої підтримки для пошуку альтернативного житла. Коли приватні господарі вирішують, що вони більше не можуть надавати житло ВПО, ці господарі не мають жодних можливостей направити ВПО в безпечні альтернативні місця проживання. Крім того, ВПО майже повністю залежать від господарів житла в отриманні доступу до базових послуг, реєстрації та реалізації інших потреб, що збільшує їхню залежність і наражає на більший ризик.

Продовольча безпека тих, хто мешкає у приватних помешканнях, викликає сумніви. У нещодавній розмові зі співробітницями організації із захисту прав жінок, уже після проведення оцінки, її керівниця зазначила, що все більше жінок, які живуть за межами притулку (у приватних помешканнях), приходять у пошуках продовольства. У Бухаресті ВПО можуть отримувати гаряче харчування на залізничному вокзалі, а в Експо-центрі один раз на десять днів проводиться видача харчових продуктів, якими можуть скористатися ВПО. Продукти харчування надаються на безоплатній основі, проте свіжих продуктів мало – здебільшого це консервовані продукти

невеликої різноманітності та незвичні для українців та українок. Відсутність доступу до продуктів харчування і ймовірний сценарій погіршення продовольчої безпеки, зі свого боку, підвищить ризики насильства, експлуатації та жорстокого поводження з жінками та дівчатами.

D. Відсутність грошової допомоги, засобів до існування та доступу до гідної роботи

Для отримання легальної роботи в Румунії ВПО з України не зобов'язані мати СТЗ або дозвіл на роботу протягом перших 90 днів перебування в країні. Однак, мовний бар'єр є очевидною перешкодою для пошуку значущої та гідної роботи.²⁹ Уряд Румунії забезпечив прискорений процес отримання дозволу на роботу за спеціальністю, а деякі НУО, залучені до заходів реагування на кризову ситуацію, наймали ВПО зі знанням англійської мови для допомоги у гуманітарному реагуванні; однак таких можливостей мало, і часто вони передбачають отримання тільки короткострокової роботи. Декілька організацій із захисту прав жінок наголосили на важливості створення систем надання допомоги ВПО у пошуку значущої роботи. Багато хто відзначив, що жінки мають високі здібності, а робота матиме важливу

²⁹ Згідно з визначенням Міжнародної організації труда «гідною роботою» є така робота, яка відповідає прагненням людини щодо її трудової діяльності. Це включає можливості для продуктивної роботи, яка дає достатній прибуток, безпеку на робочому місці та соціальний захист для родини, кращі перспективи для особистого розвитку та соціальної інтеграції, можливість вільно висловлювати своє невдоволення, організовуватись та брати участь в прийнятті рішень, які впливають на життя людини, рівність можливостей та рівність між жінками та чоловіками. www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang-en/index.htm

психосоціальну користь, підвищить почуття власної гідності та цілі, а також вирішить нагальну потребу у фінансовій незалежності. Фінансова незалежність також дозволить жінкам забезпечувати свої сім'ї, та зробить їх стійкішими до експлуатації, з якою вони можуть зіткнутися.

У ВПО закінчуються готівкові кошти, а допомога готівкою та ваучерами (ГВД) (cash and voucher assistance, CVA) поки що недоступна для більшості з них.

Програма ГВД від УВКБ ООН все ще перебуває на пілотній стадії, а її повне розгортання на момент написання звіту відкладено; суми та способи розподілу поки що невідомі. Для отримання доступу до готівки ВПО повинні будуть записатися через сайт dopomoha.ro на особистий прийом, а для реєстрації людей працюватимуть мобільні групи. Якщо програма готівкової допомоги буде спрямована в основному на людей, що живуть у притулках, вона не охопить багатьох жінок та дітей, які живуть у приватних помешканнях і яким може знадобитися більше готівки на базові потреби, які часто надаються у притулках.

Експертна група зіткнулася з двома НУО, що управляють притулками, які отримали від МНПО одноразові ваучери для їх розподілу серед ВПО. Механізм розподілу не було узгоджено між центрами, і керівни_ки не знали, скільки ваучерів вони отримають в майбутньому і чи отримають їх взагалі.

Одноразові ГВД є недостатніми для задоволення середньо- та довгострокових потреб, тому існує нагальна необхідність підтримки після цієї гострої фази. На сайті dopomoha.ro зазначено, що при отриманні СТЗ ВПО мають право на державну допомогу по безробіттю у розмірі 525,50 леїв (115

доларів США) на місяць, але перевірити це не вдалося. Незрозуміло, як зареєструватися для отримання такої допомоги, чи буде ця допомога довгостроковою і як вона пов'язана з програмою ГВД від УВКБ ООН.

Жінки не можуть працювати, якщо їхні діти не мають доступу до шкільної освіти або можливості відвідувати дитячий садок, що створює для них ще більше навантаження під час спроб забезпечити свої сім'ї. Уряд гарантує доступ до освіти всім переміщеним дітям, навіть тим, хто не має СТЗ; однак значною перешкодою для цього є мова. Місцеві органи влади намагаються організувати уроки української мови або допомогти учням інтегруватись у румуномовні класи.

Як повідомляє dopomoha.ro, існує 45 шкіл, 10 гімназій та 3 університети, в яких викладання ведеться українською мовою, однак перелік цих шкіл не вказаний. Керівниця притулку розповіла про ще одну перешкоду – переповнені класи: в одному випадку син біженки зміг бути присутнім лише на одній із трьох годин занять через переповненість класу. Деякі діти відвідують дистанційні заняття зі своїми українськими вчител_ками, але відсутність доступу до обладнання та Інтернету залишаються перешкодою. ВПО мають обмежені знання про можливості отримання освіти, за винятком кількох класів, організованих у приватних навчальних закладах, як от фінська школа в Бухаресті. Приватні курси, які залежать від пожертвувань, не протримуються без довгострокового фінансування.³⁰

³⁰ Член місцевої ради Сібіу згадала, що вони зараз допомагають в організації навчання українською мовою.

Е. Відсутність доступу до достовірної інформації

ВПО, які тікають з України, зокрема, громадян_ки інших країн, можуть негайно подати заяву на отримання СТЗ при в'їзді до Румунії, що дозволить їм жити та працювати в країні протягом одного року. Завдяки безвізовому режиму між ЄС та Україною громадян_ки України, які мають біометричний паспорт, можуть на законних підставах перебувати в Румунії протягом 90 днів без СТЗ. Більшість опитаних ВПО з України сказали, що вони ще не визначилися, чи подавати їм заяву на отримання СТЗ, оскільки сподіваються, що війна закінчиться раніше, ніж через 90 днів, і вони зможуть повернутися додому. Багато хто з них не впевнені, що хочуть залишитися в Румунії, і, можливо, переїдуть до третьої країни; інші подають заяву на тимчасову міграцію до Канади.

Дезінформація щодо СТЗ додає плутанини в цей процес. Одним із основних (і помилкових) побоювань, яке висловили ВПО, є те, що якщо вони подадуть заяву на СТЗ у Румунії, то не зможуть отримати її в іншій країні, якщо захочуть переїхати, і тому вони її не подають. Крім того, в суспільстві немає розуміння того, що 90-денний термін перебування в Румунії не співпадає зі строком перебування в Шенгенській зоні.³¹ Деякі державні

³¹ Румунія – це країна-член ЄС, але не член Шенгенської системи, що також створює деяку плутанину, оскільки перебування в Румунії не зараховується до загального терміну перебування в Шенгенській зоні. Натомість 90-денний ліміт розраховується індивідуально для Румунії та інших країн ЄС, які не входять до Шенгенської зони; наприклад, після 90-денного перебування в Шенгенській зоні людина може відразу вирушити до Румунії і пробути там ще 90 днів. Невідомо, чи знають ВПО з України про це правило ЄС; якщо ні, це може бути додатковою підставою для вагань при поданні заяви на СТЗ у Румунії. Європейська служба із зовнішніх справ (EEAS), *Часті питання щодо Шенгенського безвізового режиму*, www.eeas.europa.eu/sites/default/files/visa_waiver_faqs_en.pdf. Доступ отримано 25 квітня 2022 р.

службовці помилково повідомляли ВПО, що вони не можуть подати заяву на СТЗ протягом початкового 90-денного періоду, що свідчить про плутанину в самому уряді. Хоча сайт dopomoha.ro надає інформацію про СТЗ та притулок, він не пояснює різницю між ними, що вносить ще більше плутанини.³²

На цьому сайті немає детальної інформації, яка пояснювала б ВПО, як скористатися базовими послугами. Крім того, якщо уряд продовжить використовувати децентралізований підхід, при якому місцеві ради відіграватимуть провідну роль у здійсненні заходів реагування в конкретних регіонах, ці ради мають надавати місцеву інформацію через веб-сайти та інформаційні служби.

³² Шукачі притулку мають право на отримання 20 леїв (4,2 USD) на день, які вони отримують щомісяця у Регіональному центрі процедур та розміщення шукачів притулку за місцем їх реєстрації.

Г. Послуги в сфері репродуктивного здоров'я та ГЗН

Доступ до послуг у сфері репродуктивного здоров'я в Румунії обмежений, навіть для громадян_ок країни. Хоча аборти вважаються законними до 14 тижня вагітності³³ або до 24 тижня за медичними показаннями,³⁴ доступність ресурсів і лікар_ок, які бажають зробити аборт, стає все більш обмеженою.^{35,36} Всі аборти є хірургічними, і немає можливості зробити медикаментозний аборт, але при цьому засоби екстреної контрацепції («таблетки наступного дня») відпускаються без рецепту. Під час пандемії COVID-19 допомога з абортами не входила до списку обов'язкових послуг, що надавались у державних лікарнях, хоча представниці організацій із захисту прав жінок заявили, що деякі лікар_ки у державних лікарнях досі можуть її надати. Однак проблема полягає в тому, що потрібно знайти цих конкретних лікар_ок. Хоча приватні аборти все ще доступні, їхня вартість висока і становить близько 720 доларів США.

В країні є широкий вибір контрацептивів, але вони дорогі, тому доступ до них може бути обмеженим. Також доступ обмежений і в сільській місцевості, в основному через

відсутність послуг із планування сім'ї та консервативних поглядів літніх, більш «консервативних» медичних працівни_ків. Зі зростанням впливу та популярності «неопротестантських» церков зростає рух «за життя» та посилюються спроби обмеження репродуктивних прав жінок, зокрема заборони абортів та контрацепції. Посилюються також анти-ЛГБТК(ІА+) ініціативи, зокрема, в 2018 році було зроблено невдалу спробу законодавчого закріплення поняття шлюбу як союзу між «чоловіком та жінкою».

ВПО стикаються з мовними бар'єрами при отриманні послуг з охорони репродуктивного здоров'я та протидії ГЗН, а ВПО, які проживають у приватних помешканнях (які складають більшість ВПО), стикаються з додатковими перешкодами при отриманні послуг. Тим, кого поселили в центрах, якими керують НУО, НУО надають доступ до послуг з протидії ГЗН або можуть посприяти отриманню таких послуг.

Деякі організації із захисту прав жінок (не пов'язані з притулками) зазначали, що вони вже надають деякі обмежені послуги для ВПО та/або готові надавати такі послуги. Вони стверджують, що їхнім командам необхідні кваліфіковані перекладач_ки або терапевт_ки, які розмовляють українською та російською мовами. Для того, щоб самостійно організовувати підтримку та обмінюватися інформацією, пов'язаною з послугами, ВПО переважно користуються місцевими чат-групами. Один із місцевих представників влади запропонував «створити живий чат, де працюватимуть україно- або російськомовні співробітники, які в режимі реального часу надаватимуть ВПО детальну та достовірну інформацію на місцевому рівні».

³³ «Стаття 201/1(с) – Законопроект про аборти». Кримінальний кодекс.

³⁴ «Стаття 201/6 – Законопроект про аборти», Кримінальний кодекс.

³⁵ Benavides, Lucía. «Активісти стверджують, що Румунія поступово скасовує аборти». NPR, 1 вересня 2021 р., <https://wamu.org/story/21/09/01/activists-say-romania-has-been-quietly-phasing-out-abortion/>. Доступ отримано 23 травня 2022 р.

³⁶ У 2019 році понад 30 % лікарень у Румунії відмовлялися надавати легальні аборти. Дізнайтесь більше за посиланням: <https://theblacksea.eu/stories/quarter-hospitals-romania-are-refusing-legal-abortions/>

Г. Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка

ВПО мають обмежений доступ до послуг у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП) і, як правило, вони надаються лише тим, хто перебуває в центрах. Один із центрів проводить із жінками структуровані бесіди про торгівлю людьми і про те, як скористатися різними послугами. Інші за необхідності проводять дискусії з психосоціальних питань або питань захисту, якщо мають для цього внутрішні можливості. В усіх відвідуваних центрах надається спеціалізована допомога, зокрема, медична, а найчастіше і психологічна.

Ті, хто надають психологічну підтримку, потребують спеціалізованого експрес-навчання з втручання в травматичну/кризову ситуацію і просять про його проведення, оскільки їхня нинішня підготовка в галузі психології чи соціальної роботи не повністю підходить для задоволення потреб ВПО в умовах цієї кризи.

Організації із захисту прав жінок зазначили, що відсутність послуг письмового/усного перекладу є однією з основних перешкод для отримання психосоціальної підтримки, і часто такі послуги надаються волонтер_ками, які можуть не мати технічних знань. Зокрема, чоловіки-перекладачі можуть мати негативні та шкідливі особисті погляди або переконання, пов'язані з питаннями захисту від ґендерної дискримінації, що впливає на їхню здатність забезпечувати неупереджений та чіткий переклад. Крім того, враховуючи високий рівень насильства

чоловіків над жінками та дівчатами у цій кризовій ситуації, найкращою практикою є використання перекладачок-жінок, коли це можливо.

Н. Подвійна дискримінація вразливих верств населення

Ром_ки, ЛГБТКІА+, небілі люди та інші соціально маргіналізовані особи, які вже стикаються з дискримінацією у своєму регіоні, ймовірно, найбільше постраждають від поточної кризи. Повідомляється, що транс-жінки проходять принизливі «біомедичні» перевірки в наметі на кордоні (на території України), а тих, хто не пройшли хірургічні операції, пов'язані зі зміною статі, негайно призивають на військову службу та відправляють назад. На вокзалі Гара-де-Норд (Бухарест) також було зафіксовано кілька інцидентів на ґрунті расизму, про які повідомили кілька джерел ЗМІ: ромські сім'ї виганяли із зали очікування, де можна було отримати продукти харчування та інші необхідні ресурси, а волонтер_ки та співробітни_ки нехтували їхніми проханнями про матеріально-технічну допомогу.³⁷

³⁷ Meseșan, Diana. "REPORTAJ. Ce Au Pățit Niște Romi Săraci Din Ucraina Când Au Fost Confundați, În Gara de Nord, Cu Romi de La Noi Citește Întreaga Știre: REPORTAJ. Ce Au Pățit Niște Romi Săraci Din Ucraina Când Au Fost Confundați, În Gara de Nord, Cu Romi de La Noi." Libertatea, 9 Mar. 2022, www.libertatea.ro/stiri/reportaj-ce-a-patit-un-grup-de-romi-saraci-din-ucraina-cand-au-fost-confundati-in-gara-de-nord-cu-romi-de-la-noi-4022475. Accessed 25 Apr. 2022.

V. Рекомендації та шляхи подальшого розвитку

Ці регіональні рекомендації є основоположними для ООН, донорів держав-членів, Європейського Союзу, феміністичних благодійних організацій/феміністичних фондів, урядів країн, що приймають переселенок та переселенців, МНУО та місцевих НУО. Вони доповнюють рекомендації для конкретних країн, які викладені в цьому звіті.

КЛЮЧОВІ РЕЦИПІЄНТИ			
Агентства Організації Об'єднаних Націй (ООН)	Європейський Союз (ЄС)	Уряди приймаючих країн	Уряд України
Феміністська філантропія/Феміністичні фонди	Держави-донори	Місцеві неурядові організації (місцеві НУО)	МНУО (Міжнародні неурядові організації)

1. Забезпечити ґендерно-чутливі заходи гуманітарної допомоги, що підтримують жіночі рухи в регіоні

Програми для внутрішньо переміщених осіб в Україні й вимушено переміщених осіб в усіх сусідніх країнах мають бути реалізовані з урахуванням здобутків у сфері розширення прав та можливостей жінок та дівчат, що були досягнуті за попередні десятиліття, аби забезпечити рішучу відповідь на неминучу патріархальну реакцію. Задля успішної реалізації принципу надання ґендерно-чутливої гуманітарної допомоги слід забезпечити підтримку мереж, систем солідарності та колективної взаємодопомоги організацій, очолюваних жінками та дівчатами, а також інших феміністичних та ґендерно-чутливих правозахисних груп, що надають фахові послуги.

Рекомендації:

- **Випрацьовувати програми фондів з урахуванням особливих потреб жінок і дітей, які вимушено покидають Україну, а також громад, які їх приймають у сусідніх з Україною державах та інших країнах.** Пріоритетне фінансування має бути спрямоване на запобігання та оперативне реагування на торгівлю людьми та ГЗН, а також надання доступу до медичної допомоги, догляду за дітьми, грошової та ваучерної допомоги (ГВД) та освіти. Фінансування має бути достатньо гнучким, щоби підтримувати основну діяльність жіночих правозахисних організацій і забезпечити їх стабільне функціонування як під час поточної кризи, так і після неї.

- **Розробити програми, що унеможливають неоплачувану або малооплачувану роботу жінок і дівчат.** У більшості країн соціальні очікування від жінок передбачають піклування про інших людей вдома, у родині та громаді. Дії в рамках кризової програми мають бути зосереджені на тому, щоби зняти тягар неоплачуваної роботи з догляду за іншими особами з жінок та дівчат і докласти всіх зусиль для того, щоб унеможливити їхню експлуатацію в майбутньому. Це має стати ключовим принципом усіх програм, а всі донори мають це усвідомити.

- **Підтримувати пріоритети місцевих/ національних феміністичних організацій,** від правових реформ і політичної участі до інтеграції ґендерної проблематики у державну політику з метою припинення ННЖД, розширення економічних можливостей тощо. Із системної точки зору проаналізувати

найкращі варіанти підтримки місцевих активісток та активістів та політичних програм жіночих і феміністичних організацій, а також організацій ЛГБТКІА+.

- **Зрозуміти зв'язок між кризовою допомогою та роботою з розвитку руху за права жінок.** Донори, які фінансують рухи (а не надання кризової допомоги), мають розуміти: діяльність організацій, що опікуються наданням кризової допомоги, нерозривно пов'язана з їхньою роботою з розвитку руху. І навпаки, донори, які фінансують надання кризової допомоги, а не роботу з захисту прав жінок, мають усвідомлювати, що відокремлення фінансування від цієї реальності призведе до серйозного погіршення результатів наданої допомоги. Необхідно підтримувати програми локалізації та дотримуватись їх із глибоким розумінням взаємозалежності між гуманітарними потребами й потребами з розвитку³⁸ та їх важливого значення для досягнення спільних цілей — полегшення страждань потерпілих

³⁸ Створення взаємозалежності між гуманітарними потребами та потребами з розвитку — це концепція посилення співпраці між організаціями, які займаються короткостроковою гуманітарною допомогою та довгостроковим міжнародним розвитком, що стимулюється з 2016 року. Strand, Arne. "Humanitarian-development Nexus". *Humanitarianism* (Стренд, Арне. «Взаємозалежність між гуманітарними потребами та потребами з розвитку. Філантропізм»). Лейден, Нідерланди: Brill, 2020. https://doi.org/10.1163/9789004431140_049; and Stamnes, Eli. "Rethinking the Humanitarian-Development Nexus" (Стемнес, Елай. «Нове осмислення взаємозалежності між гуманітарними потребами та потребами з розвитку»). *Норвезький інститут міжнародних відносин*, том 24, 2016, <https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/re-sources/docs/NUPI-Rethinking%20the%20Humanitarian-Development.pdf>.

від кризи людей та задоволення їхніх гуманітарних потреб, з одночасним зміцненням наявних систем і структур у довгостроковій перспективі.

2. Виконати зобов'язання щодо локалізації, передавши повноваження організаціям, очолюваним жінками

Локалізація офіційно стала частиною програми основних гуманітарних реформ після того, як її включили до Великої угоди 2016 року — важливої угоди щодо реформування, укладеної між суб'єктами гуманітарної діяльності. Програма локалізації зосереджена на розширенні доступу місцевих суб'єктів до міжнародного гуманітарного фінансування, партнерства, координаційних просторів і розбудови потенціалу.³⁹ Локалізація є одним із ключових кроків до захисту прав жінок і дівчат у надзвичайних ситуаціях, оскільки реагування місцевих жінок часто більш доречно та ефективне.

³⁹ Robillard, Sabina, et al. *Localization: A «Landscape» Report* (Робільярд, Сабіна та ін. «Локалізація: оглядовий звіт»). Публікація Міжнародного центру Файнштейна, Університет Тафтса, грудень 2021 року. <https://fic.tufts.edu/publication-item/localization-a-landscape-report/>.

Рекомендації: етичне партнерство

- **Співпрацювати з місцевими організаціями та жіночими правозахисними організаціями як із рівноправними партнерами для покращення захисту ВПО.** Необхідно сприяти значущій участі жінок і дівчат, у тому числі з маргіналізованих груп, у всіх процесах прийняття рішень, зокрема в плануванні, координації, реалізації та моніторингу гуманітарної діяльності.

- **Від самого початку залучати жіночі правозахисні організації та інші місцеві ініціативи до (пере)проектування координаційних структур.** Структури мають доповнювати зусилля, що докладаються на місцевому рівні, а

не створювати паралельні процеси, спрямовані на збереження влади в руках агентств ООН і МНУО.

- **Уникати ставлення до жіночих груп як до однорідних**, усвідомлювати їхню інтерсекційну різноманітність, зумовлену віком, релігією, етнічною приналежністю, сексуальною орієнтацією, інвалідністю тощо.

- **Визнати очолювані жінками організації та активісток лідерками та творчинями змін на всіх платформах прийняття рішень**, залучивши їх до розробки системи кластерів, Плану допомоги біженкам і біженцям УВКБ ООН та всіх координаційних структур. Агентства ООН та МНУО повинні вжити заходів для працевлаштування співробітниць, які розуміють, як залучати очолювані жінками організації в позитивний і продуктивний спосіб.

- **Забезпечити доступ до технологій та усунути інші перешкоди для участі жіночих правозахисних організацій.**

[Посібник з оцінки партнерства VOICE і ЮНІСЕФ \(ПОП\)](#) пропонує інтерсекційний та феміністичний підхід до розвитку партнерства з залученням як ресурсів великих фінансових установ, так і реального досвіду та спеціалізованих знань очолюваних жінками організацій. Розроблений у рамках консультацій із жінками-лідерками в Афганістані, Бангладеші, Кенії, Ліберії, Шрі-Ланці та Південному Судані, цей посібник окреслює новий формат партнерства, зосереджений на ролі груп і організацій, яких нерідко маргіналізують за довільними критеріями.

- **Найняти двомовних координаторок і координаторів для підсилення локальних координаційних структур.** Це не лише покращує локалізацію, але і є важливим для державних та приватних притулків, оскільки допомагає забезпечити якісне надання послуг із медичної та психосоціальної допомоги. Координаторки можуть виступати в ролі посередниць та посередників між міжнародними та місцевими організаціями.

- **Підтримувати та просувати безпечні простори (віртуальні або реальні) для співробітниць та співробітників, волонтерок та волонтерів з очолюваних жінками та дівчатами організацій, щоби вони мали можливість зустрічатися, обмінюватися досвідом та підтримувати одна одну.** Забезпечити їхню зосередженість на піклуванні про співробітниць і співробітників, волонтерок і волонтерів, а не на діяльності, та зробити ці заходи регулярними та пріоритетними.

Рекомендації: фінансування

- **Збільшувати стабільне та передбачуване фінансування програм з протидії ГЗН та підтримувати їх розвиток і доступність для вимушено переміщених жінок і дівчат.** Це допоможе суб'єктам громадянського суспільства ефективніше реагувати на всі форми ГЗН, зокрема сексуальне насильство, насильство з боку інтимного партнера, торгівлю людьми та СЕА.

- **Забезпечити гнучке та багаторічне фінансування без обмежень у використанні для місцевих організацій, очолюваних жінками, зокрема жіночих правозахисних організацій, феміністичних організацій та тих, хто допомагає потерпілим від кризи в Україні. Забезпечити локалізацію для зміцнення та підтримки стабільного функціонування організацій.** Слід обирати надійні організації, які визначатимуть, куди саме витрачати фінансування з урахуванням мінливих потреб. Як і МНУО та агентства ООН, які віддають перевагу нецільовому фінансуванню основної діяльності, жіночі правозахисні організації та мережі теж потребують доступу до гнучкого фінансування. Фінансування та ресурси мають бути від самого початку зарезервовані для жіночих правозахисних організацій та використані для підтримки роботи цих організацій, особливо в той час, коли рухи за права жінок у регіоні стикаються з масштабними загрозами. Слід залучити кошти для відшкодування витрат жіночих правозахисних організацій, яких вони зазнали від початку кризи, дозволивши їм за потреби звітувати про витрати заднім числом.

-
- **Надавати фінансування як зареєстрованим організаціям, так і незареєстрованим групам, які надають критично важливу та невідкладну першочергову допомогу.** Підтримка стабільної гуманітарної діяльності місцевими ініціативами має безпосередній вплив на якість та масштаби кризової допомоги ВПО.

- **Спростити доступ для жіночих правозахисних організацій до фінансування, зменшивши бюрократичне та адміністративне навантаження.** Зменшити кількість необхідних документів та зробити інформацію щодо механізмів фінансування доступною відповідними мовами на додаток до англійської, щоби володіння англійською не було обов'язковою умовою (наприклад, у Польщі, що активно надає кризову допомогу, інформація щодо механізмів фінансування має бути доступною польською та українською мовами). Встановити визначення та критерії для відстеження виконання означених зобов'язань.⁴⁰

⁴⁰ *Feminist Humanitarian System Building Block I: Advancing Gender-Transformative Localization* («Створення феміністичної гуманітарної системи, блок I: розвиток ґендерно-трансформаційної локалізації»). Women Deliver, 2018, https://womendeliver.org/wp-content/uploads/2019/09/WD_Humanitarian-Paper-WEB.pdf.

- **Запропонувати жіночим правозахисним організаціям окреслити сферу їхньої роботи та утриматися від «НУО-нізації»⁴¹ місцевих груп, яка може призвести до провалу основних завдань.** Дізнатися в жіночих правозахисних організацій, що їм потрібно та яку роль вони хотіли б відігравати як партнери в скоординованому наданні допомоги. Пропрацювати з ними, щоб усунути небажані ризики, які можуть виникнути через їхню участь.

⁴¹ «НУО-нізація» означає професіоналізацію, бюрократизацію та інституалізацію громадських рухів, за якої вони набувають ознак неурядових організацій (НУО), що часто призводить до деполітизації їх соціальних рухів.

- **Скликати поточних і потенційних грантоотримувачок для обговорення механізмів, за допомогою яких донори (МНУО, міжнародні організації, урядові/донорські та благодійні організації) можуть забезпечити стабільне фінансування ініціатив, очолюваних жінками та інших феміністичних груп та організацій.** Такі скликання мають бути необтяжливими для грантоотримувачок та використовувати узгоджені з ними підходи. Серед інших тем, має обговорюватися питання про те, яким чином донори можуть забезпечити рівні можливості в цій сфері.

- **Відкрити доступ до резервних фондів, що дозволить жіночим правозахисним організаціям перерозподіляти допомогу на користь найбільш вразливих жінок.**

3. Усунути прогалини в захисті жінок і дітей

Враховуючи безпрецедентний рівень фінансування, який було витрачено на цю допомогу, а також високий рівень гуманітарного доступу до сусідніх країн, надзвичайно важливо, щоб основні заходи із захисту життя, детально описані нижче, були пріоритетними й посилювалися.

Рекомендації:

- **Усі партнери ініціативи «Заклик до дій для захисту від ґендерно зумовленого насильства в умовах надзвичайних ситуацій»⁴² Call to Action on Protection from Gender-Based Violence in Emergencies, CTA) — особливо країни-донори/члени**

⁴² Call to Action — це багатостороння ініціатива, спеціально спрямована на стимулювання змін та підвищення відповідальності гуманітарної системи за належне реагування на ґЗН в умовах надзвичайних ситуацій.

та міжнародні організації,— мають і надалі посилювати донорську відповідальність за дотримання дорожньої карти,⁴³ що сприятиме підвищенню прозорості даних щодо обсягів інвестування в боротьбу з ГЗН або, принаймні, зусиль, докладених кожною урядовою/донорською організацією до спрямування інвестицій саме на заходи з допомоги потерпілим від ГЗН та запобігання ГЗН.

⁴³ Дорожня карта — це керівні рамки ініціативи Call to Action, що визначають спільні цілі, орієнтири та структуру управління, щоб гарантувати, що обіцянки втілюються в конкретні та цілеспрямовані заходи на місцях. www.calltoactiongbv.com/what-we-do.

- **Розробити механізми моніторингу програми з урахуванням точки зору та внесків ВПО, щоби забезпечити підзвітність перед потерпілими групами населення (ППГН), зобов'язання перед якими підтримали всі координаційні системи (кластери/робочі групи), МНУО та агенції ООН.** На етапі підготовки забезпечити наступне: участь жінок і дівчат в обговоренні показників і цілей; розробку механізмів, що створять для жінок і дівчат безпечні умови надання зворотного зв'язку; використання та розповсюдження результатів. Серед іншого, анонімний зворотний зв'язок є ключовим компонентом запобігання СЕА. Зворотний зв'язок можна отримати шляхом встановлення скриньок для скарг, розповсюдження форм зворотного зв'язку, створення спеціального веб-сайту або безкоштовної телефонної лінії для дзвінків чи надсилання SMS або в інший спосіб.⁴⁴ Комунікація між

⁴⁴ Абзац вилучено з: МПК, *With us & for us: Working with and for Young People in Humanitarian and Protracted Crises* («З нами і для нас: робота з залученням та в інтересах молодих людей в умовах гуманітарної та

потерпілими має здійснюватися через канали та ЗМІ, яким вони віддають перевагу та довіряють. Організувати спільну розробку програми та постійний моніторинг, щоби забезпечити адаптацію надаваної допомоги до мінливих потреб у сфері захисту.

тривалої кризи»), ЮНІСЕФ та Норвезька рада у справах біженців (NRC) щодо Угоди в інтересах молодих людей у гуманітарній діяльності 2020 року.

- **Застосовувати ґендерний аналіз владних відносин до всіх заходів, щоб урахувати конкретні ризики та вразливість жінок і дівчат у контексті надання допомоги.** Розробити заходи й політики з урахуванням більшої незахищеності жінок і дівчат перед СЕА, торгівлею людьми та іншими проблемами у сфері захисту. Забезпечити врахування всіх конкретних ризиків, з якими стикаються жінки та дівчата, що зазнають подвійної дискримінації — такі як жінки та дівчата з інвалідністю, представниці спільноти ЛГБТКІА+ та ромки — та захист від цих ризиків.

- **Вжити заходів із метою врегулювання неофіційних перевезень у регіоні, щоб обмежити ризики СЕА та торгівлі людьми.**

- **Підтримати урядові зусилля, направлені на збір та відповідальне поширення демографічних даних ВПО з розбивкою за віком, ґендером, походженням та іншими факторами для посилення зусиль із захисту від сексуальної експлуатації та насильства, торгівлі людьми, а також для допомоги в інтеграції. Тиснути на уряди в питаннях**

збору та поширення даних щодо переміщення ВПО та надання їм допомоги.

- **Розширити реалізацію та дотримання наявної Рамкової програми гуманітарної групи щодо захисту від сексуальної експлуатації та аб'юзу (ЗСЕА).** Підтримувати міжвідомчий механізм подання скарг у громадах та розповсюджувати серед громад, що приймають переселенок та переселенців, та серед ВПО інформацію про те, що таке ЗСЕА, які вони мають права та можливості щодо отримання доступу до механізму подання скарг. Усі суб'єкти надання гуманітарної допомоги, включно зі співробітниками та волонтерами, мають усвідомлювати свої обов'язки та зобов'язання, пов'язані зі ЗСЕА, зокрема повідомляти про випадки ЗСЕА та дотримуватися кодексу поведінки. МНУО, місцеві НУО та жіночі організації мають бути задіяні в процесі моніторингу ризиків ЗСЕА, при цьому особливу увагу слід приділяти жінкам та дівчатам.

* з особливим
фокусом на УВКБ ООН

- **Інституціалізувати використання Керівних принципів для інтеграції допомоги жертвам ГЗН у гуманітарну діяльність, Міжвідомчих мінімальних стандартів запобігання ґендерно зумовленому насильству та реагування на нього в умовах надзвичайних ситуацій та Кишенькового посібника міжвідомчого постійного комітету з ґендерної рівності щодо надання гуманітарної допомоги для надання відповідної інформації.**

- **Уряди країн, що приймають переселенок та переселенців, слід зобов'язати справедливо ставитися до громадян та громадянок третіх країн, небілих людей, ромок та ромів та спільноти ЛГБТКІА+ та не допускати їхньої дискримінації, зокрема щодо доступу до безпечного житла, забезпечення належних умов, а також щодо отримання захисту та допомоги з інтеграції в разі неможливості повернутися до рідної країни.**

4. Покращити доступ до послуг першочергової необхідності

Оскільки відсутність доступу до послуг першочергової необхідності й життєво необхідних послуг безпосередньо збільшує ризики безпеки, усі суб'єкти повинні вжити заходів, щоби задовольнити потреби вимушено переміщених осіб у прийомі та інтеграції, зокрема потреби в медичній допомозі, психосоціальній підтримці, безпечному житлі, грошовій і ваучерній допомозі, підтримці засобів до існування та освіті. Як зазначалося вище, для надання ефективної допомоги слід залучати місцеві ОГС, особливо жіночі правозахисні організації, шляхом інвестування в їхню здатність до масштабування наявних послуг.

Рекомендації: загальні

- **Уряди всіх сусідніх країн мають розробити довгострокові стратегії реагування на українську кризу з урахуванням ґендерної проблематики за участю жіночих правозахисних організацій, феміністичних груп, місцевих НУО, МНУО та ЄС. Розуміючи обмежену спроможність урядів різних країн реагувати належним чином, міжнародне співтовариство має допомогти заповнити прогалини у сфері життєво важливих послуг, у тому числі перелічених нижче.**

- **Систематизувати перекладацькі послуги в сусідніх країнах.** За свідченнями, відсутність перекладачів є перешкодою для отримання всіх категорій послуг. Перекладачів та перекладачок можна знайти в усіх сусідніх країнах, а також серед українського населення, таким чином надавши їм роботу, якої вони дуже потребують.

- **Сусіднім країнам варто розглянути можливість створення гуманітарних центрів, де певні служби та послуги можуть бути суміщені, що зменшить кількість перешкод для переселенок у доступі до цих послуг, особливо у сфері безпеки, охорони здоров'я та психічної та психосоціальної підтримки (ПЗПСП).**

- **Усунути юридичні обмеження, які позбавляють тих, хто в'їхав у сусідні країни до 24 лютого 2022 року (як україн_ок, так і громадян_ок третіх країн), права на отримання статусу тимчасового захисту.**

- **Підвищувати обізнаність журналіст_ок, організацій із питань документування прав людини та державних установ щодо принципів та підходів, орієнтованих на потерпілих, щоби запобігти ненавмисній шкоді.** Це має включати інформування про важливість вживання всіх можливих заходів для захисту потерпілих, які наважуються оприлюднити свою історію, а також правильної пріоритетності підтримки та догляду, що надаються потерпілим від сексуального насильства в зоні конфлікту (CRSV) та інших форм ґЗН. Усі суб'єкти повинні бути очолювані людьми, які мають досвід допомоги

жертвам ГЗН в умовах надзвичайних ситуацій, включно із сексуальним насильством у зоні конфлікту.

Рекомендації: медична допомога, послуги з питань репродуктивного здоров'я та протидії ГЗН

- ▶ **Забезпечити надання медичної допомоги та послуг із репродуктивного здоров'я на доступній, безкоштовній та комплексній основі.**
- ▶ **Сприяти залученню багатонаціональних медичних НУО та місцевих волонтерських служб із метою створення прямих шляхів отримання первинної медичної допомоги пацієнт_ками з числа ВПО.** В ідеалі пункти надання медичних послуг можна розмістити в пунктах прийому та в притулках для ВПО, а в невеликих притулках та житлових комплексах розгорнути мобільні клініки. Це також дозволить зменшити площі, використовувані для розгортання пунктів надання невідкладної допомоги, та знизити потреби в невідкладній допомозі.
- ▶ **Відстоювати та покращувати послуги з охорони репродуктивного здоров'я шляхом використання зарезервованих фондів,** з урахуванням основних і життєво важливих функцій для жінок і дівчат. Розвивати потенціал послуг із репродуктивного здоров'я, щоб перейти до надання послуг із допомоги у випадках ГЗН, орієнтованих на потерпілих, а також забезпечити жінок і дівчат засобами менструальної гігієни.
- ▶ **Запропонувати додаткову підготовку й навчання з клінічного лікування зґвалтованих (CMR) для постачальників медичних послуг, представниць і представників довідкових служб та волонтерок і волонтерів, які працюють із жертвами сексуального насильства.** Надати інформацію щодо різниці між збором доказів судово-медичної експертизи у випадку зґвалтування (тобто «біологічні докази статевого акту») та наданням медичної та психосоціальної допомоги в рамках клінічного лікування зґвалтованих.
- ▶ **Надати роботу вимушено переміщеним українським медичним працівницям та працівникам.** Розробити механізм підтвердження українських ліцензій та акредитацій медичного та психіатричного персоналу, освітян та інших фахівців і фахівчинь, яких не вистачає. Міністерствам охорони здоров'я слід запровадити механізм надання директивних дозволів для іноземних постачальників та медичних МНУО, щоб розширити рівний доступ до ліків. Міністерствам охорони здоров'я слід запровадити механізм надання директивних дозволів для іноземних постачальників та медичних МНУО, щоб розширити рівний доступ до ліків.

- ▶ **Забезпечити вільний доступ до тестування та вакцинації від інфекційних захворювань (зокрема COVID-19 і туберкульозу) у притулках і громадських місцях.**
 - ▶ **Організувати безкоштовне надання послуг стоматологічними клініками.**
 - ▶ **Вивчити моделі послуг з індивідуальної підтримки та мобільних послуг для охоплення тих, хто вимушено обмежені рамками свого місця проживання**
-

Рекомендації: психічне здоров'я та психосоціальна підтримка

- ▶ **Продовжувати надавати вичерпну інформацію щодо ризиків торгівлі людьми, доступу до основних послуг, процесів реєстрації, юридичних прав та іншу важливу інформацію шляхом розповсюдження листівок, за допомогою інформаційних плакатів і урядових веб-сайтів.**
 - ▶ **Проводити постійне інтерактивне навчання фахівчинь та фахівців із психічного здоров'я, а також волонтерок і волонтерів щодо розпізнавання факторів ризику торгівлі людьми, а також щодо механізмів безпечного втручання та звітування.**
 - ▶ **Створити безпечні простори для жінок, особливо тих, що проживають у приватних помешканнях, щоби вони могли збиратися разом задля створення здорових соціальних зв'язків та отримання підтримки, а також задля обміну вичерпною інформацією щодо ризиків та захисту.**
 - ▶ **Забезпечити технічні можливості для надання психологічної допомоги потерпілим від травм/кризи, у тому числі спеціалізоване швидке навчання з посттравматичного/кризового втручання.**
-

Рекомендації: продукти харчування, притулок, прийнятні умови проживання

- ▶ **Розробити терміновий план щодо подолання продовольчої небезпеки для ВПО в регіоні. Співпрацювати з жіночими організаціями над покращенням недосконалих механізмів подолання та зменшення ризиків насильства над жінками і дівчатами, обумовлених їхньою підвищеною вразливістю через неспроможність задовольнити свої базові потреби.**

- **Розробляти та підтримувати стратегії довгострокового проживання в усіх сусідніх країнах.** Урядові центри прийому переселенок та переселенців повинні надавати більш довгострокове житло та облаштовувати його відповідно до міжнародних стандартів щодо притулків.
- **Закликати всіх керівників та керівниць притулків, —незалежно від того, де вони приймають ВПО (у приватному будинку, на місцевому підприємстві, у готелі чи в іншому місці), —дотримуватися цих [рекомендацій](#),**⁴⁵ щодо зони відповідальності за запобігання ҐЗН, які відповідають міжнародним стандартам і враховують ризики ҐЗН та ризики у сфері захисту для жінок і дівчат, а також інших маргіналізованих груп. У цих рекомендаціях ідеться про причини та шляхи інформування щодо динаміки влади, надання базової емоційної підтримки та залучення служб підтримки.
- **Гарантувати безпечність притулків шляхом проведення реєстрації мешканців та обмеження доступу відвідувачів.**
- **Забезпечити базове навчання волонтерок та волонтерів у притулках щодо зменшення ризиків ҐЗН та ЗСЕА.**
- **Забезпечити належну відстань між ліжками (відповідно до стандартів SPHERE), кількість місць для миття рук і доступне тестування на COVID-19.**
- **Проводити регулярні інформаційні сесії для всіх мешканок щодо планів, програм притулку та місць, куди можна звертатися зі скаргами та за підтримкою.**
- **Забезпечити доступ до консультацій із питань працевлаштування та інформації про ринок праці.** Розробити програми для набуття ВПО нових професійних навичок, необхідних на ринку праці.

⁴⁵ Michelis, Ilaria. *Supporting Women and Girls Fleeing Ukraine: Guidance and Tips for Private Accommodation Hosts* (Mikelis, Іларія. «Підтримка жінок і дівчат, які вимушено залишають Україну: Рекомендації та поради для господарів приватних притулків»). Служба підтримки щодо зони відповідальності за запобігання ҐЗН, 13 квітня 2022 року, https://www.sddirect.org.uk/media/2485/gbv-aor-helpdesk_guidance-and-tips-for-private-accommodation-hosts-20042022.pdf.

Рекомендації: грошова та ваучерна допомога

- **Переконались, що уся грошова допомога узгоджувалася з цільовою робочою групою Cash For Protection в Україні та сусідніх країнах,**⁴⁶ розподілялася справедливо, без дискримінації щодо будь-яких груп ВПО, за допомогою простих і зручних процедур.

⁴⁶ Контактна інформація та аналіз ситуації доступні [за посиланням](#).

- ▶ **Поєднувати ГВД із наданням інших послуг (наприклад, у сфері охорони здоров'я або захисту).** Як показала практика, це є ефективнішим за окремі заходи.
- ▶ **Використовувати передовий досвід щодо зменшення ризиків ГЗН під час розробки програм із надання грошової допомоги.** Агенції повинні оцінити та знизити ризики надання грошової допомоги, використовуючи розроблений партнерством Cash Learning [Інструментарій перевірки якості програми](#).⁴⁷
- ▶ **Інформувати жінок про механізми отримання доступу до ГВД.** Декому може бути важко діставатися пунктів видачі допомоги без супроводу, зокрема літнім людям, людям з інвалідністю та тим, хто за ними доглядає.
- ▶ **Розробити механізм надання грошової та ваучерної допомоги, який задовольнить потреби всіх членів та членкинь домогосподарства, включаючи дітей і літніх людей.**

⁴⁷ «Інструментарій перевірки якості програми». Мережа CALP, <https://www.calpnetwork.org/resources/programme-quality-toolbox/>. Переглянуто 17 травня 2022 року.

Рекомендації: засоби до існування

- ▶ **Усунути будь-які юридичні перешкоди на шляху до отримання права на роботу для ВПО.**
- ▶ **Покращувати та посилювати засоби контролю за умовами роботи для ВПО відповідно до трудового законодавства країни перебування, щоби зменшити ризики сексуальної та трудової експлуатації.**
- ▶ **Продовжувати зусилля щодо релокації та створення нових українських підприємств у сусідніх країнах із метою створення робочих місць для ВПО і представниць та представників громад, які їх приймають.**

Рекомендації: доступ до інформації

- ▶ **Пересвідчитися, що інформаційні платформи для біженок і біженців містять детальну інформацію про те, як отримати доступ до послуг**, зокрема місцезнаходження, номери телефонів і відповідні платформи в соціальних мережах. Пересвідчитися, що постачальникам послуг добре відомо, яким чином ВПО можуть отримати доступ до перевірених послуг, щоби полегшити обмін інформацією з біженками і біженцями.
 - ▶ **Розробити локалізовані інформаційні платформи, які підтримуватимуть обмін інформацією з конкретними регіонами**, особливо там, де за допомогу біженкам і біженцям відповідають місцеві органи влади.
 - ▶ **На всіх платформах надати інформацію про механізми подання скарг і претензій, гарячі лінії та пункти допомоги на випадок виникнення надзвичайних ситуацій, включно із СЕА, для біженок і біженців.**
 - ▶ **Перевірити інформацію, розміщену в притулках або інших місцях, до яких мають доступ ВПО, і видалити неперевірену інформацію, яка може збільшити ризик торгівлі людьми та експлуатації.**
-

Рекомендації: освіта

- ▶ **Інтегрувати всіх вимушено переміщених дітей у систему освіти країни перебування, щоби забезпечити продовження ними навчання в акредитованих закладах.** Міністерства освіти мають співпрацювати з місцевими та міжнародними НУО, щоби задовольнити особливі потреби вимушено переміщених дітей, пов'язаних з мовним бар'єром, посттравматичною реабілітацією, залученням батьків/опікун_ок, а також підтримати цих дітей у надолуженні або підготовці до навчальної програми. Якщо дитина потребує онлайн-навчання або віддає їй перевагу, необхідно забезпечити доступ до відповідних технологій.
- ▶ **Координувати надання освітньої допомоги з відповідним освітнім кластером.**⁴⁸

⁴⁸ Контактна інформація та аналіз ситуації доступні за посиланням: <https://www.educationcluster.net/Ukraine>.

VI. Annex

